

SOSIALISTISK

fremtid

ORGAN FOR BEVEGELSEN FOR SOSIALISME

#2 / 2003 - LØSSALG KR. 20,-

Nye takter i Latin-Amerika?

Opposisjon mot nyliberalismen i Brasil, Venezuela

Fokus på Japan

Verdenskonferansen mot atom- og hydrogenbomber

Kvifor sender Japan styrkar til Irak?

Stem rødt

... men nøy deg ikke med det!

Det er kommune- og fylkestingsvalg i år, og mange er i tvil om hvordan de skal forholde seg til dette.

Betyr en enkelt stemme noe? Om den har noen innvirkning på resultatet, er det ikke slik at alle partiene fører den samme sosiale politikken likevel? Det er lett å bli desillusjonert. De siste tiårene har nesten samtlige norske partier lagt seg flat for den internasjonale høyrebølgen. Nedskjæringer, privatisering og økende klasseskiller har vært de mest synlige konsekvensene av denne linjen. Mens noen lar være å delta ved valget av bekvemmelighetshensyn, ser andre på hjemmesitting som en politisk markering. Heller ikke de som velger å stemme, gjør dette med spesielt stort engasjement. En nylig publisert undersøkelse fra Institutt for samfunnsforskning viser at to tredeler av norske velgere er lite interessert i valgresultatet!

Vi i *Sosialistisk fremtid* oppfordrer likevel våre lesere til å stemme. Bruk stemmeretten din på en venstreorientert liste med mandatsjanse! Ikke det at dette vil føre til noen dyptgripende samfunnsendring, men fordi valget er en av mange muligheter man tross alt har til å påvirke den politiske utviklingen. Selv om EØS-direktiver og press fra krefter i finansverdenen ofte har vel så mye å si for hvilken kurs politikere legger opp til, er det ikke tvil om at bevisste, radikale politikere i landets kommunestyre kan gjøre et viktig arbeid for å forsvare alminnelige folks interesser.

Enda viktigere er engasjementet vi viser mellom valgene. Kampen for demokratisering av beslutningsprossesene, sosial utjevning, og på lengre sikt - for sosialisme, kan ikke føres med en ensidig strategi. Et massivt folkelig press mot politikerne er nødvendig. Også politikere som i utgangspunktet tilhører ventresiden må passes på. En sterk og bevisst fagbevegelse må kunne stå opp mot og utfordre stadig mektigere krefter i næringslivet. På samme måte må vi gå inn og styrke miljøbevegelsen og fredsbevegelsen. Og viktigst av alt: Vi må bygge en ideologisk bevisst sosialistisk bevegelse som kan mobilisere til kamp for et nytt og bedre samfunn.

I denne utgaven av *Sosialistisk fremtid* har vi lagt nokså stor vekt på situasjonen i Latin-Amerika, med stoff om Venezuela, Brasil og Cuba. Vi håper å få frem nyheter og perspektiver som ellers får liten oppmerksomhet i vår del av verden. I tillegg retter vi søkelyset mot Japan og spesielt den gryende militarismen i dette landet. Ellers finnes en rekke mindre, men forhåpentligvis like spennende bidrag over et bredt spekter. God lesning!

Redaksjonen

INNHOOLD

På konferanse i Stavanger	4
Bergen: Storkapitalist som ordfører?	6
Verdenskonferansen mot atom- og hydrogenbomber	8
Kvifor Japan sender troppar til Irak	10
Fra nyliberalistisk underdanighet til humanistisk selvstyre	12
Robert Owens - utopisk sosialisme	15
Reisereportasje: Annerledeslandet Cuba	16
Det brasilianske arbeiderpartiet og forsøkene med deltakende budsjett	20
Bokanmeldelser	24
EØS og Kafka	25
Dikt	26

SOSIALISTISK
fremtid

Utgis av: Bevegelsen for Sosialisme,
Boks 131, 5804 Bergen

E-post: sosialistiskfremtid@bevegelsen.no

Redaksjon: Even Sandvik Underlid, Thor Bertelsen, Marcos Amano, Kari K. Fosse og Heine Johansen

Signerte artikler står for forfatterens regning og representerer ikke nødvendigvis Bevegelsen for Sosialisme sine synspunkter

Trykk: Designtrykkeriet Opplag: 3000
ISSN 1503-6537

"Dette er hele verdens kamp, dette er sivilisasjonens kamp."
George W. Bush

Napalm brukt i Irak

Ledelsen for USAs marinekorps, ved oberst Joseph Boehm, har nå offentlig vedgått at landet brukte raketter med napalm i Irak. Napalmvåpnene som har blitt brukt, MK 77, er ikke ulike raketene som ble anvendt i Vietnam - hovedforskjellen ligger i drivstoffet.

I 1980 vedtok FN en konvensjon som forbyr bruk av napalm mot sivile, men USA skrev ikke under på denne konvensjonen. Våpenet anklages for å ramme tilfeldig - både sivile og militære mål - og for å medføre enorme lidelser.

Dagbladet Arbejderen

Ecuadors regjeringsallianse sprakk

Den politiske alliansen som førte Lucio Gutiérrez til presidentmakten i Ecuador i januar er i ferd med å bryte sammen. Tidligere i sommer trakk Den demokratiske folkebevegelsen (MPD), et marxistisk parti, seg fra alliansen. Nå har også den viktige støttespilleren Conaia, føderasjonen for urbefolkningene i Ecuador, besluttet å bryte med regjeringen.

Gutiérrez ble valgt på grunnlag av et radikalt sosialistisk program, men anklages for å ha ført en nyliberalistisk politikk etter han fikk makt i landet. - Gutiérrez svek det mandat han fikk av de ecuadorianske folket ved forrige valg, sier leder for Conaia, Leonidas Iza.

Arbetaren / IPS

Venezuela: Videoopptak var manipulert

Et videoopptak som skulle vise at Venezuelas regjering skjøt mot demonstranter under en politisk demonstrasjon 11. april 2002, viser seg å være fabrikkert. Dette i følge den venezuelanske tv-stasjonen Panorama.

Under den aktuelle demonstrasjonen ble det avfyrt skudd, og mange mennesker ble drept. Påstanden om at regjeringsoldater stod bak de første skuddene ble brukt av opposisjonen til å diskreditere landets president Hugo Chavez, og rettferdiggjøre et kupp som avsatte ham i 48 timer - før en folkelig oppstand slo tilbake kuppet. Det er advokaten til de fire journalistene som, i følge tv-kanalen, nå har tilkjennegitt at videoopptaket var manipulert. En gruppe sivilkledd skal ha avfyrt de første skuddene.

Dagbladet Arbejderen / Panorama

Nordmenn mest fordomsfulle

Nordmenn er de mest fordomsfulle mot homofile i hele Skandinavia, dessuten er støtten til homofilt partnerskap og adopsjon lavere enn i EU-landene.

Innbyggere i katolske Spania og Luxemburg, som ikke har vedtatt partnerskapsloven, er mer enig i at homofile skal få gifte seg enn det som er tilfellet i Norge. Dette er noen av konklusjonene i en omfattende europeisk undersøkelse.

NRK tekst-TV

Solen løser Cubas strømkrise

For mange cubanere som bor på landsbygden er tilgangen til elektrisitet ustabil, i verste fall helt fraværende. Nå ser det imidlertid ut som om en løsning er i sikte. 500.000 cubanere skal nemlig få tilgang på strøm fra solpanel de nærmeste årene, som resultat av et nytt prosjekt lansert av landets myndigheter i samarbeid med den frivillige organisasjonen Cubasolar. Landet har allerede gode erfaringer med bruk av solenergi innen utdanningssektoren. "De siste tre årene har 2.300 grunnskoler i avsidesliggende strøk fått elektrisitet ved hjelp av solpanel. Det betyr at elevene får TV, videospiller og datamaskiner til undervisningen", skriver Dagsavisen.

Dagsavisen / IPS

Ny norsk rapport om Afrika: Liberalisering forsterker fattigdommen

Markedsliberalisering og privatisering som pågår i en rekke afrikanske land, forsterker fattigdommen, er konklusjonen på en ny rapport fra forskningsstiftelsen FAFO. Forskningsleder ved organisasjonen, Liv Tørres, kritiserer i en kronikk i Aftenposten bistandsminister Hilde Frafjord Johnson, som velger å fokusere på "dårlige politiske styresett" som hovedårsak til at økonomisk bistand i Afrika ikke gir større resultater. - Dagens liberalisering og privatisering i Afrika forsterker fattigdommen, øker ustabiliteten og reduserer mulighetene for at landene faktisk kan utøve "godt styresett", repliserer Tørres.

Aftenposten Interaktiv

VELLYKKET KONFER

Nærmere 50 personer besøkte konferansen "Krigen om verdensherredømmet - og oss" som ble avholdt på Kampen skole i Stavanger siste helg i august. Bak arrangementet stod Bevegelsen for Sosialisme, Progressivt forum og Studieforbundet Solidaritet.

På arrangementet møttes mennesker av ulik alder og med ulik kulturell bakgrunn. Felles var imidlertid ønsket om å lære mer om den nåværende verdenssituasjonen, som blant annet kjennetegnes ved USAs "krig mot terror", militariseringen av EU og et tilsidesatt FN.

Francisco Castro fra Chile var først ut med sin innledning, hvor han fortalte om sitt hjemlands 11. september. Denne datoen markerer i Chile årsdagen for det USA-støttede kuppet mot Salvador Allende. Folkevalgte og populære Allende ble drept, og erstattet av et langvarig og brutalt diktatur under Augusto Pinochet. Castro ble selv forfulgt for sitt politiske engasjement under diktaturet, og sitter den dag i dag lenket til rullestolen som en følge av regimets

voldsbruk.

Mohammad Hamdan, diplomøkonom fra Kuwait og leder av Islamsk Råd Norge, avlivet en rekke myter om Islam og terrorisme i sitt foredrag. Han snakket dessuten om Israels undertrykkelse av det palestinske folk, og viste gjennom en rekke eksempler hvordan dette bare forsterker viljen til kamp mot okkupasjonsmakten.

Jurist og leder for Norges fredsråd, **Fredrik S. Heffermehl** hadde "Når rammer terrorkrigen deg?" som tittel på sitt foredrag. Her gjorde han i klare ordelag rede for konsekvensene av USAs nye terrorlovgivning og påfølgende innskrenkning i borgerrettigheter. - "Patriot Act" åpner for hemmelige husundersøkelser, rett til å anholde folk uten at de vet hva de er anklaget for, og rettsaker hvor man er fratatt retten til advokathjelp, sa Heffermehl.

Prof. Dr. Hans Koechler, leder for filosofisk seksjon ved Universitetet i Innsbruck, gav en kort historisk gjennomgang av

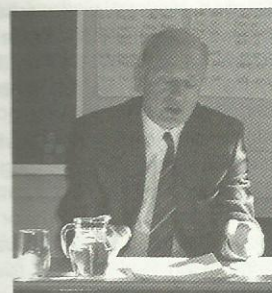

"Patriot Act" åpner for hemmelige husundersøkelser, rett til å anholde folk uten å at de vet hva de er anklaget for, og rettsaker uten adgang til advokathjelp.

- Fredrik S. Heffermehl,
jurist og leder for Norges Fredsråd.

Tidligere hadde vi to verdensmakter. De holdt hverandre i sjakk, og ingen kunne oppføre seg som verdensdiktator.

- Prof. Dr. Hans Koechler, leder for
filosofisk seksjon ved Universitetet i Innsbruck.

ANSE I STAVANGER

FNs historie, og fremstilte organisasjonens nåværende form som en anakronisme.

- Før i tiden var det vanlig at en persons stemmetyngde i [de nasjonale] valgsystemene ble bestemt av ens rikdom, landområder eller liknende. I dag vil vel de fleste si at dette er helt galt, helt udemokratisk. Men i FN er det faktisk fortsatt slik, sa professor Koechler.

Asbjørn Andersen fra Hordaland *Nei til EU* viste i en grundig gjennomgang hvorledes EU gradvis er i ferd med å bli en ny imperialistisk supermakt, på linje med USA.

Jane Floor, leder av *Fellesutvalget for Palestina* og daglig leder for *Dataløftet*, tok i sitt foredrag til orde for nettverksbygging og god bruk av moderne teknologi i det politiske arbeidet.

Til sist leverte **Even Sandvik Underlid**, leder av Bevegelsen for Sosialisme, en presentasjon av sin organisasjon. Underlid tok til orde for et tettere samarbeid med Progressivt forum i

Stavanger, og for dialog om hvor vidt det er mulig og hensiktsmessig å slå sammen de to organisasjonene.

Deltakerne gav uttrykk for stor begeistring for arrangementet, som forøvrig ikke bare bestod av forelesninger. Lørdagskvelden ble deltakerne servert deilig indisk mat og siden presentert for et gripende kulturinnslag. Dikteren **Mansur Rajih** fra Jemen presenterte et utvalg av sine tekster sammen med sin nære venn **Tor Obrestad** - som står bak en gjendiktning av Rajih's tekster til norsk. Rajih selv har vært gjennom femten år med fengsel og tortur i sitt hjemland - men har ikke latt seg knekke. Tekstene formidlet kjærlighet, lengsler og håp... De to forfatterne fikk stående applaus fra publikum.

Konferansen var en god start på det som kan komme til å bli en aktiv politisk høst!

Kaffebaron stiller til valg i Bergen:

Storkapitalist som ordfører?

AV THORLEIF BERTHELSEN

Bergen Høyres ordførerkandidat ved kommunevalget 2003, kaffekongen Herman Friele, tjente i 2001 7,7 millioner kroner. Han har en formue på hele 61 millioner kroner.

Med dette er han den rikeste ordførerkandidaten noen gang i Bergen, og han havner på en 29. plass over de mest velstående i byen. Selv skryter han av at han betaler hele 3,2 millioner i skatt, men med tanke på hva han er god for er dette svært lite.¹⁾ Når vi i tillegg vet at formuen hans er bygget på landarbeideres elendige arbeidsforhold på kaffeplantasjer i fattige land, framstår 3,2 millioner som smuler. Kaffehuset Friele har de siste årene hatt et gjennomsnittlig netto overskudd på 150 millioner, hvorav nesten alt utbetales i utbytting.²⁾

Høyres nye yndling er nemlig en vaskeekte kapitalist, som i desember 2001 av Dagbladet ble avslørt i å kjøpe kaffebønner innhøstet av 12 år gamle barn i Kenya. Dette er unger som blir utbyttet av Friele for under lusne ti kroner dagen, når de egentlig burde ha gått på skole. Pengene de tjener rekker ikke engang til skoleavgift og flere nektes undervisning. Foreldrene til en jente forteller i Dagbladets reportasje at de skylder skolen 270 kroner. På kaffefarmen Mbol-Kamiti hadde ikke arbeiderne fått lønn på ett og et halvt år! Og tragisk nok aner ikke Friele hvilke plantasjer han får råvarer fra. Da en Amnesty-kampanje avslørte at Kenya og Brasil, to av Frieles hovedimportland, bruker tortur som et virkemiddel i arbeidslivet, ble Friele sint og forsøkte å fraskrive seg ansvaret han har som importør. Men giganten stasjonert i Bergen kjøper kaffe for til sammen 120 millioner kroner fra disse landene, det vil si en tredel av selskapets samlede import.³⁾

Norsk næringsliv påstår at de tar etisk ansvar i utlandet. Et eksempel som står i grell kontrast til dette, er Cermaq (tidligere Statkorn) sitt engasjement i lakseindustrien i Chile. SV har krevd

granskning av forholdene. Fattige land med dårlig regelverk er attraktive, fordi kapitalister kan drive arbeiderne enda hardere der, sammenlignet med land med en relativt sterk fagbevegelse. Det blir ofte sagt når kritiske spørsmål reises, at bedriftene driver med økonomi, ikke med politikk. Derfor kan også Friele løpe fra sitt ansvar når det viser seg at kaffebønnene han kjøper er et produkt av undertrykking og tortur. Så hvorfor skal vi stole på Friele? Han bryr seg lite om hva som skjer i landene og på plantasjene han henter råstoff fra. Hvis han ville, så kunne han ha organisert skolegang for barna på kaffeplantasjene. Hvis han ville, så kunne han ha ansatt organisert arbeidskraft under ordentlige arbeidsforhold. Han kan jo begynne med å dele ut formuen sin. Det hadde vært å ta samfunnsansvar. Hvis han ville, kunne han utelukke ha ført Max Havelaar-kaffe (MH), som garanterer en litt bedre lønn til landarbeiderne, enn det de vanligvis får. I dag er det sørgelig lite - 2% av verdens kaffeproduksjon - som tilfredsstillende MH sine krav om etikk.⁴⁾

Heldigvis har Friele Kaffe blitt presset til å melde seg inn i Initiativet For Etisk Handel (IEH). Men det gjenstår å se hva som endres i praksis. Da må Friele ta avstand fra reklamefilmen fra Kenya, hvor bønder fremstilles som lykkelige, for anledningen i nye klær. Det hører med til historien at de ble fratatt tøyet rett etter at kamera var slått av. Og tilbake stod de barbeint i sine vanlige filler. "Reklame er reklame", påpekte Friele. Landarbeidere tjener stadig mindre. På grunn av overproduksjon og en råvarepris som er utrolige 65% lavere i dag enn i 1982, lever kaffedyrkere- og plukkere i prekær fattigdom, i land som opplever en eksplosjonsartet arbeidsløshet.⁵⁾

Samtidig stiger prisene på deres forbruksvarer. I følge bistandsorganisasjonen OXFAM er hele 25 millioner bønder rammet av krisen. I Sør-Amerika blir kaffeplanter erstattet med koka-

planter fordi de gir langt høyere inntekter. Tusenvis av mennesker flykter inn til byene, bare for å oppdage at det eneste som finnes for dem der er slum.⁶⁾

Situasjonen for dem er ikke unik. Også kakao-, tobakk- og bomullsarbeidere har fått det verre de siste årene. Mye av årsaken ligger i politikkene til IMF og Verdensbanken, som hindrer den fattige verden i å bli industrialisert og å bygge opp en sterk økonomi. Å fortsatt være råvareleverandør av ett eller få produkt er effektivt i så måte. Krisen i kaffeindustrien er strukturell og ødelegger menneskers tilværelse. I stedet for å dyrke kaffe på den mest fruktbare jorden, kunne man produsert mat for den lokale og regionale befolkningen. Da hadde vi også vært et steg nærmere å fjerne sultproblemet. Slik det er nå, er Friele ansvarlig for landarbeideres elendighet og for at den imperialistiske utbyttingen opprettholdes. Han er dessuten skyldig i at fallende priser tvinger myndigheter til å kutte i skole- og helsetilbud. Kanskje en idé hadde vært å oppmuntre småbøndene i MST i Brasil til å okkupere en Friele-plantasje neste gang de skal ta jorden tilbake?

Friele som lokalpolitiker

En av Høyres store kampsaker i det siste har vært å privatisere kraftselskapene. I Oslo fikk partiet kalde føtter, da det viste seg at salg av Hafslund var svært upopulært. Dette har ikke gjort Bergen Høyre mindre ivrige etter å selge den lokale kraftgiganten BKK. Kraftselskapet er eid av kommuner i Hordaland, og Bergen har 37% av aksjene. Blir vi kvitt eierandelen, får vi råd til bedre tjenestetilbud, sier det. Friele påstod i juni 2003 at kommunen ville få 100 millioner årlig i merinntekt i forhold til dagens avkastning på selskapet. Dersom alle aksjene ble solgt ville Bergen få en gevinst på 3,36 milliarder kroner. Men hva Friele ikke fortalte var at staten vil få 940 millioner kroner av disse peng-

ene som skatt. Derfor stemmer ikke hans regnestykke.⁷⁾

Dessuten stilles det spørsmål i lokalmedia om ikke Statskraft, som en sannsynlig kjøper, kan komme til å flytte BKKs hovedkontor ut av byen. I så fall vil arbeidsplasser gå tapt. Med andre ord blir det neppe bedre offentlig velferd i et Friele-styrt Bergen. Et argument Høyre stadig bruker for å legitimere salg, er at kommunen har svak økonomi. Det stemmer nok, men sammenligner vi med situasjonen i Oslo har skatteinngangen fra januar til juni 2003 økt med 16,3%, mens den i hovedstaden har hatt en nedgang i samme periode på 3,6%. (Det er altså ingen sammenheng her med et eventuelt salg, men et forsøk på å slå hull på Høyres argumentasjon).⁸⁾

Nå har sogar Høyre-toppen begynt å tvile på om han vil selge BKK. Men det betyr neppe at han er blitt mot privatisering. Det er mer sannsynlig at han har et forklaringsproblem, og det selv overfor Høyres egne velgere i Vestlands-byen. Som kjent vil partiet konkurranseutsette de fleste tjenester. Av Høyres sympatisører sier nå nesten annenhver at de er mot anbud i utdanningen, ca 40% sier nei til det samme i omsorgen og hele 65% er mot å privatisere brannvesenet. Frieles kommentar var at "de ikke har for-

stått hva konkurranseutsetting dreier seg om."⁹⁾

Finansbyråd Trond Tystad fra Arbeiderpartiet svarte resolutt at folk vet hva det innebærer, og at det er derfor de er mot. Nå er det opp til bergensere å sørge for at Ap står for dette, også etter valget, og gjør salg av BKK upopulært.¹⁰⁾

At Friele tilsynelatende virker folkelig og opptre som en bypatriot, har gjort at han skærer høyt. Oversikter gjort mens han fremdeles verken våget å si hvor han ville kutte eller hadde satt seg inn i Høyres program, viste at han var den ordføreren flest ville ha, etterfulgt av APs Anne-Grethe Støm-Erichsen. En del har uttalt at det ikke er noe problem at han "ikke har peiling på politikk" (som han selv har uttrykt det).

Høyre hadde, mye på grunn av Friele, godt over 20% oppslutning på meningsmålinger gjort i Bergen før valgkampen, noe som er over landsgjennomsnittet. Selv om smilet til Friele og hans lokalpatriotiske framtoning kan gi inntrykk av at han vil bergensernes beste, er og blir han en representant, både hjemme og ute, for en nyliberalistisk og imperialistisk kapitalisme. Derfor har Internasjonale Sosialister planlagt en kampanje sammen med andre organisasjoner for å synliggjøre nettopp dette, og avsløre Friele som

den undertrykkende kapitalisten som han er. Hans meritter gjør at vi kan stemple han som arbeiderfiendtlig. Han tilhører også en europeisk tendens med angrepene på pensjonsrettigheter. Pensjon på børs og økt pensjonsalder er vel noe du støtter, eller hva Friele?!

Nei, Friele er ikke noe for Bergen!

Thorleif Berthelsen er medlem av Internasjonale Sosialister

¹⁾ BT 10.10.2002

²⁾ Dagbladet 01.12.2002

³⁾ BT 06.06.2003

⁴⁾ BT 31.10.2002

⁵⁾ BT 31.10.2002

⁶⁾ Dagbladet 01.12.2002

⁷⁾ BT 16.06.2003

⁸⁾ BT 17.07.2003

⁹⁾ BA 30.06.2003

¹⁰⁾ BA 01.07.2003

dilettant.no

De eneste som er garantert trykkefrihet er de som eier et trykkeri

Røde Fane

Vil du ha et prøveeksemplar, send en epost til eness@online.no eller et brev til
PB. 124, 3251 Larvik.
Tilbud til nye abonnenter: 100 kroner.
Konto: 6276.05.28108

Innhold nr 4/03:

• Arnulf Øverland: Du må ikke sove side 3 • Karen Sunds: Øst-utvidelsen - lebersraum for europeiske monopoler side 4-8 • Arne Byrkjeflot: EØS-avtalen ved ei ny folkeavstemning side 9-11 • Ståle Bergslykke: EU - en militærpolitisk dverg side 12-17 • Susan Rakhshi: En kvinnebevegelse på tvers av kulturelle grenser side 18-19 • Rolv Rynning Hanssen: Utfordringsrett - en del av en langsiktig privatiseringsstrategi side 20-22 • Erling Folkvord: Er SV det nye administrasjonspartiet? side 23-28 Internasjonalt: • Jan Erik Skretneberg: Russland etter Sovjets sambrudd side 29-36 • Tone Buberger: Rapport fra et besøk i India side 37-39 • Gavan Mc Cormack: Nord-Korea i klemme side 40-49 • Samir Amin: Den amerikanske ideologien side 50-53 • Bokomtale av Erik Kruse: Vi maler på gatas galleri side 54-55

Sosialist og fredsaktivist Katja (15) dro til Japan på Verdenskonferansen mot atom- og hydrogenbomber

Jeg er en 15 år gammel jente fra Nordmøre. Som prøver å gjøre alt hva jeg kan for å bistå arbeidet for en verden uten atomvåpen, og på lengre sikt all slags krig. Ganske store mål, men man må jo starte ett sted.

I sommer var jeg på Fredsleiren på Tromøya, som var et samarbeidsprosjekt mellom flere fredsorganisasjoner i Norge, deriblant Nei til atomvåpen. Dette ga meg inspirasjon til å intensivere mitt arbeide, og det ene førte til det andre. Den 31. juli 2003 satt jeg på et fly på vei til Tokyo i Japan for å delta på Verdenskonferansen mot atom- og hydrogen bomber.

Delegater fra 23 land - 34 nasjonale og 7 internasjonale organisasjoner var representert på Verdenskonferansen i Japan, av disse bare fire lands regjeringer. Årets konferanse var den 58. i rekken. Disse årlige samlingene har til hensikt å samordne kampen mot atomvåpen på verdensbasis. I tillegg til å diskutere framtida møttes en for å minnes de som omkom under, og etter, at verdens første atombombe ble sluppet over Hiroshima den 6. august i 1945, samt den første hydrogenbomben som ble "prøvekastet" over Nagasaki tre dager senere, den 9. august 1945.

Ulike synsvinkler på verden, ulike ideer og tenkemåter førte til en fruktbar konferanse. Og det var svært lærerikt for en fersking i fredsarbeide på verdensbasis.

Mange tema vedrørende krig, bruk av atomvåpen tidligere og i fremtiden og ikke minst spørsmålet, "Hva kan vi gjøre?", ble tatt opp og diskutert på konferansen. Både under de offisielle møtene, i workshopene, i ungdomsforumet og uformelt mellom delegatene.

Siden dette ikke skulle være en ren "reiseskildring", men mer opplysning om hva som rører seg med hensyn til hva unge, og eldre er opptatt av. Nemlig hvordan stoppe de stadig flere, og mer ødeleggende kriger - som ikke minst USA er eksponent for. Hvordan skape entusiasme blant de som kanskje kunne tenke seg å engasjere seg litt, eller mye, i fredsarbeide? Hvordan formidle de enorme lidelser som krig - og da ikke minst en atomkrig - vil kunne føre med seg for oss som er unge i dag. Så mange tema og problemstillinger ble tatt opp under den tiden jeg var i Hiroshima, Nagasaki og Kobe at jeg umulig kan klare å formidle mer enn en brøkdel til dere lesere.

Jeg vil i det følgende trekke fram noe av det som ble hovedpunktene for meg under mine 12 dager i Japan - og håper å skape interesse hos flere av Sosialistisk Fremtid sine lesere til økt freds- og solidaritetsarbeide.

Blant de mange som hadde funnet veien til Japan, og Hiroshimamarkeringen, var fire representanter fra organisasjonen "September 11th Families for Peaceful tomorrows" i USA. Dette er en organisasjon som ble dannet av venner og slektninger til noen ofre for terro-

ren mot World Trade Center, 11. september 2001, derav også navnet. I sine innlegg på konferansen vektløp de at de ikke ønsket en hevnaksjon på andre uskyldige mennesker, selv om de hadde opplevd å miste noen av sine kjære.

Terry Rockefeller, som mistet sin søster den 11.09. 2001, sa det slik: "Jeg ønsket en åpen etterforskning, og rettferdighet som skulle sørge for å beskytte og øke sikkerheten for menneskene over hele verden. Men istedenfor valgte min regjering å starte det som ser ut til å bli en evig krig mot terrorisme. Den 12. september 2002 stod Bush fram i FN og truet med krig mot Irak. Da følte jeg det som om jeg opplevde min søsters død på nytt".

Jeg ble svært glad for å høre at noen greier å se lengre enn nesa rekket. Disse menneskene brukte sorgen etter tapet av sine nærmeste til gjøre noe positivt. Kanskje slik kan de hindre at det samme rammer andre i fremtiden, i stedet for å rope "halleluja" til Bushs angrep på uskyldige mennesker, hvor "enn USAs "interesser" er "truet".

Det ble snakket mye om krig i Irak. Både i sammenheng med "11. september", og i forbindelse med masseødeleggende våpen som finnes i forskjellige land - ikke bare i Irak. Om det i det hele tatt finnes slike der da? Hvorfor bombes ikke Frankrike og England, som man vet med sikkerhet har atomvåpen utplassert på ubåtene sine? Og hvorfor settes ikke straffereaksjoner i gang mot Israel - et land vi med sikkerhet vet har store mengder atomvåpen. I tillegg driver de utstrakt vold og terror mot det palestinske folk, hver dag.

Hvem skal kunne bestemme hvem som skal ha lov til å inneha atomvåpen? USA? Og hvorfor USA - og ikke andre? Spørsmålene var mange - svarene også.

Mange av delegatene på Verdenskonferansen stilte seg også kritisk til Nord-Korea, fordi de truer med å produsere atomvåpen. De har både råstoffene, og sikkert også teknologien for å lage slike våpen. Så kan en selvfølgelig spørre hvorfor vil Nord-Korea bruke sine ressurser på å lage atomvåpen. Kan det være fordi at de vil beskytte seg mot at USA skal angripe dem også - slik som amerikanerne og engelskmennene gjorde mot Irak? Vil Nord-Korea utvikle atomvåpen, som en "motturssell" - en slags "sikkerhet"?

Ikke usannsynlig - ble vi enige om, en del av oss. Bush truer stadig med å gå til krig mot "all terror"! Nord-Korea, sammen med Cuba, Iran og Irak er som kjent erklært å være en del av "The axis of evil", "Øndskapens aksel". Vi som vet at atombomber ikke

skaper fred, vi må derfor sette i gang effektive og konkrete tiltak mot Nord-Koreas planlegging / utvikling av masseødeleggende våpen.

Det blir derfor veldig viktig å få så mange lands regjeringer som mulig med på å stoppe USAs krigshissing.

Stoppe USA og Bush-administrasjonens krigsherjinger. FN må få hjelp fra alle fredselskende mennesker i alle land til å sette en stopper for den amerikanske regjeringens innblanding i andre lands indre anliggender.

Selv om konferansen i det store og hele var enige om målet - var det vanskeligere å finne midlet. Det en ble enige om var å starte en verdensomspennende underskriftskampanje - rettet mot USA - og alle andre land som har, eller tenker å produsere atombomber.

Ett annet stort problem er prøvesprengninger av stadig nye typer kjernefysiske våpen rundt om i verden. Dette hører vi dessverre alt for lite om at det faktisk forgår. På konferansen møtte jeg Hiroko Langinbelik, fra Marshalløyene. Hun er en av alle de som har blitt rammet av prøvesprengninger. Mer enn sytti kjernevåpenprøver ble utført rundt Marshall-øyene i Stillehavet mellom 1946 og 1963. Hver eneste røyksky spredde milliarder av plutoniumpartikler ut i verden. Noe som har ført til at de innfødte på disse øyene har vært hjemmekt av økende hyppighet av kreft, vekstforstyrrelser og misdannelser, kunne hun fortelle.

Det er ganske forferdelig å tenke på hva stormakter som USA, Sovjetunionen, Kina, Israel og Frankrike bl.a. har gjort mot mennesker for å finne ut hvor mange mennesker de faktisk kan greie å drepe med sine nye våpen. Vi holder på å "drukne" planeten Jorda i atomsjøppel og kjerneavfall. Det finnes over tre hundre millioner kilo farlig radioaktivt avfall - som en ikke vet hvor en skal gjøre av. Mengden av dette avfallet øker for hvert år (Ken Keyes Jr. i "Den hundrede apen", Dreyer forlag).

Lidelsene disse menneskene som har befunnet seg i prøvesprengningsområdene har blitt påført i form av en rekke forskjellige kreftsykdommer, barn med fødselskader, og spontanaborter, hører vi lite om i vår del av verden.

Ett annet problem som ble nevnt er USAs bruk av leiesoldater fra u-land. Delegater fra Både Fiji og Filipinene kunne fortelle om hvordan menn fra deres land ble betalt store penger for å bli med i den amerikanske hæren for å slåss, nå sist i Irak.

Peceli Rokotuivuna fra Fiji hadde selv følt dette svært tett på kroppen. Hans bror hadde vervet seg til den amerikanske hæren for å reise til Irak, fortalte han. Ikke fordi han hadde så lyst til å drepe irakisk sivilbefolkning, men fordi han så en stor mulighet for å tjene gode penger. Dette er kanskje vanskelig å forstå for oss, men for mennesker som ikke har råd til å kjøpe akkurat det de trenger og ønsker seg, der og da (slik som de fleste mennesker i Norge har) blir nok en slik fristelse veldig stor. I Pecelis tilfelle, hvor broren lot seg verve, skjedde i tillegg til at han "mistet" broren, at han selv ble utstøtt av familien. Peceli arbeidet aktivt imot det som broren gjorde. Han arbeidet for fred – noe som familien hans oppfattet som om han var i mot at de skulle få flere penger. Jammen er det ikke så lett.

Etter noen dager med konferanse og workshops var vi med på minnemarkeringen over de som ble drept på grunn av bomben – verdens første atombombe – som ble sluppet av en intetanende flyger over Hiroshima i Japan den 6. august 1945.

Seremonien i Hiroshima den 6. august, var svært spesiell, rørende og høytidelig. Det er vanskelig å beskrive med ord den stemningen som en følte der, under minnehøytideligheten. Spesiell var musikken, spesielt var det å se alle duene som fløy over hodene på oss da seremonien startet, kl. 08.15, og spesielt var det å gå frem til minnemonumentet for å legge ned blomster og putte en trane (en fugl) av papir i en stor samleboks. Traner er et fredssymbol i Japan.

Alle menneskene som var der følte nok en særskilt type tristhet og ettertanke...

Om kvelden satte vi ut papirlanterner på elven, med påskrift om fred. Da var det rart å sitte på elvebredden å se lanternene forsvinne nedover den samme elven som hadde vært fylt av fortvilte mennesker som prøvde å finne en måte å stoppe sine lidelser på, prøvde å slukke flammene som ville brenne de opp. Samt alle de menneskene som ikke kunne føle noe lengre, de som døde for 58 år siden. Det var en sterk opplevelse – veldig sterk.

Hibakusha er navnet på de som overlevde skadene av atom/hydrogen-bomben. Disse døde ikke momentant av skadene, men sliter med store smerter etter forbrenninger, stråleskader og ikke minst psykiske skader grunnet de fryktelige minnene som de må ha med seg resten av livet. Under konferansen møtte jeg flere *hibakusha* som fortalte sine historier. Her er ett lite utdrag fra Haruko Manzens fortelling:

"Jeg var ni år gammel den dagen. Jeg var hjemme, 2,6 km fra "nullpunktet". Jeg skulle akkurat til å ta noen vitaminer og da jeg så opp for å svelge dem, var det ett

stort lysglimt og så ble alt svart. Halvparten av ansiktet mitt, bringa, halsen min, begge armene og beina mine var brent, skinnen hengte ned i laser. Faren min satte meg i en trillebår, og sprang hele byen rundt for å finne en lege. Jeg husker hvordan likene fløt nedover elva og da "det svarte regnet" falt, ble vi farget svart over det hele..." I ettertid har Manzen måttet slite med psykiske problemer i tilknytning til sin kropp og det å være kvinne, og hun ble fortalt at "de som opplever en atombombe må ikke føde barn". Da hun ble gravid, ble hun tvunget av sine svigerforeldre til å ta abort. Senere kunne ikke få flere barn – noe som igjen resulterte i at mannen hennes forlot henne. Stakkars, tenkte jeg, ikke bare skulle hun oppleve å bli brent nesten levende opp, men barnet hun bar måtte hun også "kvitte" seg med – for så å bli sittende igjen alene. Og selvfølgelig også, svært mange fysiske seinskader. Hun har hatt problemer med livmoren, gulsott, helvetesild, skrumplever, og derfor tilbrakt lange opphold på sykehus, og i 1999 måtte hun opereres for kreft i leveren. Så bestialsk kan en stormakt ramme uskyldige mennesker – som aldri har tenkt en tanke om å skade verken USA, eller andre nasjoner.

Å høre historiene til *hibakusha*-ene, gjorde det mulig å forstå hvor forferdelige disse våpnene er. Hvor urettferdig, og tilfeldig, de rammer uskyldige barn, kvinner og gamle – ja – alle som tilfeldigvis befinner seg på "feil sted, til feil tid".

Atomkrig er ingen løsning, for den er verre enn noe problem som den kan tenkes å løse, sa Roger Fisher, professor i jus ved Harvard Universitetet i 1983 (K. Keyes).

I Japan lever det fortsatt mennesker som sliter med senskader og store smerter etter den første atombomben som ble sluppet. La oss arbeide for at det ikke blir flere atombombeoffer.

For meg var det en stor opplevelse å komme sammen med andre ungdommer fra hele verden. Vi kom svært tett inn på hverandre, vi diskuterte, og utvekslet erfaringer, meninger og ideer. Jeg tror at en slik sammenkomst av unge er svært viktig for det fremtidige fredsarbeide på verdensbasis.

I ungdomsforumet kom vi frem med våre ulike synspunkter og forslag til hva vi konkret kunne gjøre. Alle var enige om at vi måtte arbeide sammen på tvers av landegrenser og kontinenter. Alt fra informasjonsarbeide og underskriftskampanjer ble det fremmet forslag om, likeså enkle tiltak som det å slutte å kjøpe produkter fra Coca Cola Company (som kjent støtter Coca Cola krigsindustrien i USA).

I januar 2004 skal det holdes ett ungdomsforum i India. Der ungdommer fra hele verden vil møtes for å diskutere og prøve å finne løsninger på Nord – Sør problemet, det videre fredsarbeide, hvordan få til konfliktløsninger osv. Jeg vil oppmode andre engasjerte ungdommer til å reise dit!

Kanskje kunne ungdomsorganisasjonene på venstresida gå sammen om å organisere noe. Kanskje kunne vi gjøre noe sammen, vi fra den "rike" del av verden – vi som lever fett på u-landenes råvareprodukter? Det er ikke nok bare å delta i fredsaksjoner. Men samhold skaper som kjent styrke.

I Juni 1977 marsjerte åtti tusen mennesker i Australia for kravet om at uranen som var påvist der, skulle bli liggende i jorda, der den hører hjemme. Protesten ble tatt til følge. Daværende forbundskansler i Tyskland, Helmut Schmidt skal ha sagt: "Man kan simpelthen ikke tvinge atomenergi ned gjennom halsen på folk".

25 år er gått, og vi har bare en "supermakt", USA – mot tidligere to (Sovjetunionen). Jeg føler det blir viktigere enn noen gang å få informasjon ut – om faren som ligger i hevtanken – fiendebildetenkningen... Samtidig som alle har nok med seg selv - hva kan vi gjøre for å hindre et "ragnarokk" – en Atomkrig?

Etter å ha opplevd Verdenskonferansen mot Atomvåpen 2003 – er jeg sikrere en noen gang på at opplysning – fakta om hva atomfaren er - blir et viktig mål.

Heil

Er du interessert i å arbeide aktivt med fredsarbeid, kanskje Ungdom mot Atomvåpen kan være noe? Mye gjøres allerede – gjennom Nei til Atomvåpen, hvor Ole Kopreitan utrettelig arbeider for fred, gjennom konferanser, stand på Karl Johan (med bamevogna si) artikler – sommerleir på Tromøya osv. osv.

Selv vil jeg nå i lag med noen andre ungdommer ta initiativet til å få liv i ungdomsorganisasjonen – den har vært inne i en hvileperiode en stund – egentlig alt for lenge.

Med dette oppfordrer jeg alle andre til å fortsette, og til og med kanskje intensivere, sitt arbeide for en fredlig og rettferdig verden.

Kontaktadresse: Katja Bratseth, Reipslagergata 9, 6514 Kristiansund N.

Kvifor Japan sender troppar til Irak

AV LESLIE FEINBERG

Eit splitta japansk parlament røysta 25. juli, med 126 mot 102 røyster, for å stille med ein troppestyrke på 1 000 soldatar til støtte for den USA-dominerte militære okkupasjonen av Irak. Dette vedtaket, som utløyste fysisk slagsmål mellom folkevalde inne i parlamentet, innleier ein ny æra i japansk militarisme. Ikkje ein einaste japansk soldat har avfyrt eit våpen i kamp sidan 1945.

Japan er ikkje den einaste imperialistiske makta som vurderer eit slikt trekk. Rivaliserande imperialistiske gribbar som sirkar kring Irak sine plyndra rikdomar, er utolmodige etter å gripe fatt i sin del av byttet - no monopolisert av amerikansk finanskapital. Og Bush-administrasjonen, som uroar seg over pågåande geriljakrig, er villig til å tilby ein skjerv til dei som deler antal såra ved å sende troppar dit.

Frankrike og Tyskland - NATO-allierte som opponerte mot den amerikanske og britiske "koalisjonsstyrken" sin invasjon av Irak - vil ikkje verte snytte for sin del av krigsbyttet.

Samstundes med at både Frankrike og Tyskland motset seg å sende troppar til Irak, uttalte ein tysk embetsmann til New York Times den 29. juli at "me ynskjer ikkje at den amerikanske okkupasjonen skal feile". Trass i gjensidig øydeleggjande konkurranse med USA, kapitalens høgberg, vil ein siger for den irakiske motstandsørsla vere eit nederlag for alle imperialistiske makter.

India si regjering annonserte 14. juli at dei avslå Bush-administrasjonen sin førespurnad om å sende troppar til Irak. Gallupmålingar i India rapporterer at mellom 80 og 90 prosent av befolkninga avviser ideen om å sende væpna styrkar dit.

Den japanske regjeringa var den fyrste store imperialist-makta som tilbød styrkane sine. Og Washington var ikkje seine med å helse den avgjersla velkommen.

Japansk kapital innkasserte straks gevinst. Den 28. juli tørka blekket på ein avtale for Mitsubishi om å kjøpe irakisk råolje. Dette vart i Financial Times kalla "eit teikn på at japanske selskap kan hauste kommersiell belønning for landet si støtte til krigen" (FT. Com, 28. juli).

Mitsubishi fekk ein avtale om å importere 40 000 tonn Basrah Light råolje pr dag. Leveringa startar så tidleg som i august, og er planlagt ferdig i desember. Styret i Mitsubishi medga at geriljakrigen i Irak - pynteleg referert til som "ustabil tryg-

gleik" av firmaet sine talsmenn - kunne skyve startdatumet bakover.

Denne avtalen kan verke ubetydeleg. Men den oppnar dørene for eksport av japansk kapital. "Industrianalytikarar seier at avtalen er så viktig for Mitsubishi og andre japanske selskap at dette veg opp for storleiken på kontrakten", står det å lese i Financial Times. "Avtalen kan opne veg for fleire og større kontraktar mellom Japan og Irak, og hjelpe Japan i leitinga etter alternative oljekjelder, noko som vil gjere landet mindre avhengig av Saudie-Arabia, Iran og Dei Sameinte Arabiske Emirata".

"Japanske statssjefar måtte bøye jernstengene i grunnlova for å få sendt troppar til Irak."

Hajime Furuya, ein handelsselskapanalytikar ved USB Investment Bank, sine utsegn passar godt inn i dette biletet: "Denne transaksjonen i seg sjølv har lite å seie reint forretningsmessig, men den kan ha ei mykje større politisk og strategisk betydning. Dette kan vere signalet for Mitsubishi om å gå inn i andre irakiske forretningar, til dømes rørleidningar eller gassanleggkonstruksjonar. Den kan også bane veg for andre japanske føretak i Irak".

Japanske selskap var tidlegare redd for å verte frøsne ut frå kapitalinvesteringar i Irak av amerikansk og britisk stor kapital.

Før Gulf-krigen i 1990 hadde konserna Mitsubishi, Sumitomo og Marubeni viktige relasjonar med Irak innanfor infrastruktur, maskinkonstruksjon, energi og rørleidningar. Etter meir enn ti år med amerikanske sanksjonar mot det økonomisk kvelte Irak, er Mitsubishi-kontrakten frå 28. juli Japan si fyrste kommersielle oljeavtale der på 13 år.

No analyserer Mitsubishi og andre store energirelaterte føretak "kommersielle mogelegheiter" i Irak. Det er like før dei går inn i forhandlingar om dette. Dei forventar berre langsiktige eksportkreditforsikringar for å verne om investeringane sine.

Trass i at ein avtale som Mitsubishi sin er omtala som ein avtale med "Iraq's State Oil Marketing Organization", er det i realiteten ein transaksjon

med Washington og London.

Irak sin olje med tilhøyrande profit kunne ikkje byrje å fløyne inn i verda sine imperialist-kontrollerte røyr før Sameinte Nasjonar sitt Tryggingråd vedtok ein resolusjon 22. mai som godkjende USA, og i mindre omfang deira britiske juniorpartner, som bokstaveleg talt "Autoriteten" i Irak - den okkuperande makt med kontroll over landet sine lukrative olje- og bankindustriar.

Kapitalistlover; laga for å brytast

Japanske statssjefar måtte bøye jernstengene i grunnlova for å få sendt troppar til Irak. Ut frå Artikkel IX er Japan forplikta til å avvise krigføring og trugsmål om, eller bruk av, militær makt. Landet sin hær vart etter 2. verdskrig kalla "sjølvforsvarsstyrkar".

Som sigerherre i det blodige inter-imperialistiske åtak brydde ikkje USA seg med Japan si pasifistiske grunnlov. Dette nasjonale dokumentet vert likevel støtta av eit solid fleirtal av det japanske folket, som vart ille medfame av krigsherjingar under den andre verdskrigen.

Som eit resultat av dette har Japan aldri før sendt sine troppar over sjøen utan støtte frå eit SN-mandat. Japan har berre sendt små mengder soldatar til SN sine

"fredsbevarande operasjonar" i Mosambik, Kambodsja, Zaire, Golan-høgda og Aust-Timor.

Soldatar frå Japan kan berre sendast dersom SN og vertslendet "etterspør" internasjonale troppar. Pentagon har styrta Irak si

Vedtaket om å sende styrkar til Irak utløyste fysisk slagsmål mellom folkevalde inne i parlamentet.

regjering. Så Japan såg seg nødd til å lite på mandatet frå 22. mai, stempla av Sameinte Nasjonar, som gav Washington retten til å "invitere" andre imperialistiske væpna styrkar til Irak.

Den fredsfokuserte grunnlova sto likevel i vegen som eit indrepolitisk hinder.

I løpet av våren freista den japanske arbeidarklassen iherdig å forhindre at pasifist-forpliktingane vart fjerna frå grunnlova. Meiningsmålingar

synte at meir enn halvparten av den japanske befolkninga sette seg imot å sende sitt eige land sine troppar til Irak.

Likevel godkjende eit fleirtal i parlamentet 25. juli ei lov som autoriserte avsending av ein troppestyrke på 1 000 soldatar. Lovforslaget vart støtta av statsminister Junichiro Koizumi sin treparti-koalisjon, trass i hard motstand.

Den nye lova gjev også regjeringa løyve til å sende væpna styrkar kring om i verda på oppdrag utan støtte frå SN.

Koizumi hevdar at soldatane berre vil bli engasjert i ikkje-valdelege aktivitetar i "trygge område". Men den veksande irakiske motstanden mot koloniell okkupasjon tilseier at det ikkje finst trygge område for erobrande hærar. Amerikanske tenestemenn "har også gjort det klart at dei ynskjer at deira allierte ber våpen og ammunisjon" (The Guardian, 26. juli).

Koizumi stilte krav om at denne lovgjevande sigeren ville distansere hans administrasjon frå "sjekkhefte-diplomati".

I tiåra med økonomisk høgkonjunktur har Japan, det nest rikaste landet i verda, eksportert kapital som "utviklingshjelp". Denne vert returnert attende til landet som profit.

I løpet av den Pentagon-dirigerte Golf-krigen i 1991 oppfatta USA hjelpa frå asiatiske land som "sjekkhefte-diplomati", etter som asiatiske styresmakter berre bidrog med \$13 milliardar for å støtte opp om det voldsomme åtak.

Men så sprakk den japanske kapitalist-bobla. Og no har den amerikanske marknaden krympa.

Denne våren førte Japan si politiske støtte til amerikansk og britisk krigføring til at landa i Midt-Austen vart fiendtleg innstilt. Japan er avhengig av desse landa for 90% av sin råolje-import - livslinja i japansk økonomi. I følgje ein rapport endra utanriksministeren Yoriko Kawaguchi i slutten av april destinasjon for si diplomat-reise frå Frankrike og Sørøst-Asia til Midt-Austen (Mainichi, 24. april).

Japan si diplomatiske kunngjering til støtte for USA sin posisjon i Tryggjingsrådet 18. februar tente gneisten for ein eldbrann av eit innanlands anti-krigsopprør.

Likevel gjekk Japan offentleg ut og forsikra Washington om at dei ville spele ei vital rolle i å "gjenoppbygge" Irak.

Presset var ikkje berre internasjonalt.

Det er ingen løyndom at japanske politikarar strevar etter permanent sete i SN sitt Tryggjingsråd.

Ifølge Japan si leiande engelsk-språklege avis "fyrte stats-ekspedisjonssjef, Richard Armitage, i september i fjor opp under japanske politikarar i forkant av Irak-invasjonen". Han refererte til Japan som ei økonomisk supermakt med eit auge på permanent sete i Tryggjingsrådet, og sa at dei burde gje USA aktiv støtte når dei gjekk inn i Irak (Mainichi Shimbun, 8. sept 2002).

På den tida var NATO-allierte som Tyskland og Frankrike i gong med å hindre militær handling. Japan hadde hjelpt USA i krigen som landet førte mot Afghanistan forsyningsmessig, men var varsame med å verte dregne inn i eit amerikansk-leia åtak på Irak.

NATO for Asia?

Etter 2. verdenskrig bygde USA opp Japan som ein kapitalistisk festningsvoll i økonomisk forstand, men ikkje som militær bastion. Dette inngjekk som eit trekk i USA sin Asia-strategi under den kalde krigen. USA opprettheldt sitt militære hegemoni og stasjonerte sine troppar i basar tvers over Japan - spesielt kring koloniserte Okinawa.

I dag, meir enn ti år sidan Sovjetunionens fall, prøver "dei kalde krigarane" frå Bush-administrasjonen å snike saman ein asiatisk allianse som ein del av det militære presset deira både mot Nord-Korea og Folkerepublikken Kina.

Japansk imperialism og den herskande klasse i India er vesentlege for denne strategien.

For meir enn tre år sidan kom ein privat rapport forfatta av blant andre Richard Armitage som "oppfordra Japan om å revidere grunnlova for å vere i stand til å sende ut ein hær, og å akseptere større deler av alliansen si forsvarsbør" (New York Times, 9. mai, 2001).

Tidvis gjev likevel japanske politikarar uttrykk for det syn at dei ikkje set pris på rolla som andre-fiolin til Wall Street og Pentagon. I 1999 gjekk justisminister Shoza Buro Nakamura til åtak på USA sin framgongsmåte når det galdt bruk av militære trugsmål for å verne USA-baserte økonomiske interesser. Nakamura var ein av dei politikarane som på den tid tok til orde for å omskrive den pasifistiske japanske grunnlova, for å opne opp for løyve til militær intervensjon utanlands.

NATO, til liks med andre militæralliansar, må i dag forståast ut frå ein kontekst som er prega av hard inter-imperialistisk konkurranse og rivalisering i ein periode med djup økonomisk krise i dei leiande imperialistiske landa.

Også antikrigs-stemninga som fløyndde gjennom gater og land over heile verda i vår, då dei militære åtaka tok til for fullt, vil uunngåeleg ta seg opp att når fotsoldatane i erobringshærane - kva for land dei enn måtte komme frå - vert returnert heim i kister og likposar. For det irakiske folket vil motsetje seg okkupasjon og kolonisering i åra som kjem.

*Tidligere trykt i Workers World.
Omsett av Kari Fosse.*

gnisten

Nytt nummer ute i oktober

Tegn abonnement:
Kun kr. 150,- per år.

Tlf: 22 20 17 89

Epost: intsos@intsos.no

Web: intsos.no/gnisten

Fra nyliberalistisk underdanighet til humanistisk selvstyre

AV STUART MUNCKTON

Utgangspunktet for den sittende regjeringen i Venezuela går helt tilbake til 1982 da en gruppe yngre offiserer med Hugo Chávez som leder dannet Den bolivariiske revolusjonære bevegelsen - 200 (MBR- 200).

Denne bevegelsen havnet plutselig i rampelyset den 4. februar 1992 da Chávez ledet et militært opprør mot det korrupte og liberalistiske regimet til Carlos Andrés Pérez. Oppstanden hadde vært planlagt å finne sted i mai, og hadde tatt sikte på å sammenfalle med en generalstreik for å velte regjeringen og frembringe en populær sivil regjering, men Chávez som fryktet at de var oppdaget, iverksatte opprøret tidligere.

Da dette dårlig forberedte sivile opprøret mislyktes overga soldatene seg under en betingelse: at Chávez kunne få tale til nasjonen.

Chávez optrådte på nasjonalt fjernsyn i mindre enn et minutt og lovet å komme tilbake for å iverksette en kamp mot fattigdommen. Fra fengselet proklamerte opprørerne målene sine: lønnsøkning, skatt for rikfolk til omfordeling av velstanden og en reforhandling av utenlandsgjelden.

Etter to år i fengsel var Chávez tilbake og lanserte en kampanje for å bli kvitt det fåmannsveldet med utspring et to-parti-system som lenge hadde styrt i Venezuela. MBR-200 endret fokus mot valg, og på sin kongress i 1997 startet de et nytt parti - Bevegelsen for den femte republikk (MVR), en heterogen organisasjon som tiltrakk seg alt fra marxister til tidligere geriljafolk, men også folk som bare ønsket seg en mindre korrupt nyliberalisme.

Den bolivariiske revolusjon

Chávez gjorde det for sin del klart at hans mål var en uavhengig utenrikspolitikk og å bruke landets nasjonens ressurser til å avskaffe fattigdommen. Han kalte dette prosjektet *den bolivariiske revolusjon* etter Simón Bolívar som frigjorde store deler av Sør-Amerika fra kolonialismen i det 19. århundre. Han uttalte til den spanske avisen *El País* i april 2000 at "kampen for rettferdighet, kampen for likhet og kampen for frihet, som noen kaller sosialisme og andre krisetendens, kaller vi bolivarisme.

Han uttalte også til *El País* at han kunne bruke Venezuelas oljeresurser til å fjerne fattigdommen. Venezuela er verdens femte største oljeproducent. Han pekte på at landet har inntjent

verdier tilsvarende 15 Marshall-planer siden 1960, likevel var det bare en liten minoritet velstående mens det store flertallet levde i elendighet.

Et annet mål for den bolivariiske revolusjon har vært å skape et deltagende demokrati. Chávez fortalte den chilenske journalisten, Marta Harnecker, at han trodde at det liberalistiske demokratiet ikke tillot folk å gjøre beslutninger, men tillot korrupsjon. Han sa til Harnecker: "Vår prosess er en omforming fra en nyliberalistisk modell til et humanistisk selv-styre - en mer demokratisk modell som vil løse befolkningens grunnleggende behov."

I desember 1998 under presidentvalget kom Chávez "ut fra intet" og vant valget med 56% oppslutning.

I og med at han stod overfor en nasjonalfor-samling hvor fiendtlige krefter dominerte, avholdt han en folkeavstemning for å kunne sammenkalle en grunnlovgivende forsamling. 88% stemte for dette og i valget til forsamlingen vant pro-Chávez listene. Den patriotiske Front (en allianse mellom MVR og andre som ville støtte Chávez), nesten alle setene.

En ny konstitusjon

Det viktigste forsamlingen gjorde var å sette opp en ny grunnlov, tilsluttet av mer enn 70 % i en folkeavstemning. Grunnloven er en av de mest progressive i hele verden. Den tillater tilbakekalling av alle valgte etter halve valgperioden. Femten prosent av velgerne må undertegne et krav om nyvalg og de tilbakekalte må ha flere stemmer mot seg enn da de ble valgt.

Grunnloven garanterer også kvinnes og urbefolkningens rettigheter. Den gir alle en rett til utdanning og helsetjenester og forbyr privatisering av oljeindustrien og trygde- og sosialtjenestene. (Den forrige regjeringen hadde planer om å privatisere begge disse).

Grunnloven er blitt en bestseller. Fattigfolk bruker å vite med sine blå pocketutgaver i pro - Chávez demonstrasjoner.

Grunnlovsforsamlingen oppløste den gamle nasjonalforsamlingen og skrev ut nyvalg, inklusiv presidentvalg, som følge av den nye konstitusjonen. I juli 2000 vant pro - Chávez - kreftene flertall i kongressen og Chávez ble gjenvalgt.

Fattigfolks forventninger

Denne prosessen varte imidlertid i halvannet år. Chávez stod overfor direkte fiendtlighet fra resten av regjeringen på den ene siden og skyhøye forventninger om reformer for forbedring av tilværelsen fra millionene fattigfolk, på den andre siden.

Med et begrenset budsjett og tusenvis av fattige utenfor presidentpalasset som krevde jobber, henvendte Chávez seg til de militære hvor han hadde sterkest støtte. Plan Bolívar 2000 ble skapt, hvor ulike deler av forsvarsgreinene gikk ut og brukte sine ressurser på landsbygda for å bedre forholdene der.

Soldatene bygget veier, boliger, sørget for lufttransport og etablerte helsesentre. En omfattende vaksinasjonskampanje ble gjennomført og den bidro til å redusere barnedødeligheten.

22. januar, Caracas: Et sted mellom en og fem millioner demonstrerer til støtte for Chávezregjeringen.

Det ble bygget flere boliger til fattige på tre år enn de 20 siste. Kampanjen hjalp også til å styrke båndene mellom vanlige soldater og befolkningen. På denne måten bidro de militære, som hadde drept hundrevis under oppstanden i 1989, til å skape "fremveksten av liv i stedet for dødens skuddalver", slik Chávez uttrykte det.

Progressive reformer

Chávez-regjeringen har iverksatt en rekke progressive reformer. Grunnskoleutdanningen er gjort gratis sammen med to gratis daglige skolemåltider. Dette har ført til en million flere elever. Lese- og skriveopplæringen i befolkningen er tredoblet. Et gratis nasjonalt helsevesen er etablert for første gang.

"Vår prosess er en omforming fra en nyliberalistisk modell til et humanistisk selvstyre - en mer demokratisk modell som vil løse befolkningens grunnleggende behov." - Hugo Chavez.

En kvinnebank er skapt for å gi mindre lån til kvinne - kollektiver. Skattesystemet er endret slik at de rikeste må betale inntekstskatt for første gang og bare de 20 % rikeste må betale.

I Venezuela kontrollerer 2 % av befolkningen 60 % av jorda. Regjeringa har fremmet lovforslag til omfordeling av udyrket land til jordløse bønder. Loven tillater også jordkuppasjon utført av fattige i byer og på landsbygda.

På mange måter har den viktigste kampen blitt ført av regjeringen for å få kontroll over landets olje. Oljen er hjertet i Venezuelas økonomi og inntektene herfra utgjør 50 % av regjeringens midler.

Det statseide oljeselskapet, Petróles de Venezuela (PDVSA), er nasjonalisert på papiret men har vært drevet som et privat selskap kontrollert av en kapitalistisk klikk.

Da selskapet ble nasjonalisert i 1974 ble fortjenesten av oljen fordelt med 80 % til staten og 20 % til det som ble kalt "driftskostnader" - i virkeligheten private bankkontoer og investeringer av selskapets styremedlemmer. I 1998 ble bare 20 % av fortjenesten ført tilbake til staten og det forelå planer om full privatisering av selskapet.

Den nye loven som trådte i kraft 1. januar dette året krever at oljeselskapet overfører 100 % av fortjenesten til staten. Dette, sammen med kampen for å sikre at selskapet drives av folk som er villig til å gjennomføre regjeringens politikk, bidrar i praksis til en nasjonalisering til Venezuelas viktigste industri.

Motstanden fra USA

Disse tiltakene har gjort kapitalistene i Venezuela, og bak dem USAs kapitalister, til motstandere av Chávez. USAs regjering har også sine egne grunner til å bli kvitt Chávez. Chávez har nektet USA tillatelse til å overfly Venezuelas luftrom for å komme til Colombia. Han har gått mot USAs planer om en frihandelsavtale for det amerikanske kontinent og i stedet foreslått en Latin-Amerikansk handelsblokk.

Han har også fordømt USAs krigspolitikk og sagt at bombingene i Afghanistan er å bekjempe "terror med terror". Han har helt åpent alliert seg med det revolusjonære Cuba, og til og med fremhevet Cuba som veien å følge for den tredje verden, i en tale til FN.

Viktigst av alt, under Chávez er avgiften for Venezuelas olje fordoblet (USA importerer 15 % av sin olje fra Venezuela). Han har arbeidet innad i OPEC for å få de oljeproduiserende landene til å redusere produksjonen for å holde høye priser. På den andre siden har Venezuela

gende demokrati. Disse tiltakene har i praksis betydd at opposisjonen ikke bare har konfrontert regjeringen, men også arbeiderne og bondene sjøl.

Regjeringen har oppmuntret de fattige til å

utarbeidet fordelaktige avtaler med land i den tredje verden, inkludert Cuba.

I månedene forut for militærkuppet i april 2002, da rikfolk i ulike lokalsamfunn saboterte økonomien ved å stoppe bedrifter og produksjon, en voldsom hatkampanje i private media og mobiliserte støttespillerne i middelklassen i demonstrasjoner mot regjeringen, angrep også USAs utenriksminister Colin Powell offentlig Chávez. Han uttalte at "Chávez ikke forstår hva demokratiet handler om". Det Internasjonale Pengefondet mente at det beste var en overgangsregjering som avløsning for Chávez.

Uheldigvis for dem mislykkedes alle forsøkene på å fjerne regjeringen.

Organiseringen av de fattige

Grunnen til at forsøkene på å fjerne Chávez mislyktes henger sammen med organiseringen av de fattige i Venezuela som er satt i verk av regjeringen som ledd i målsettingen om delta-

danne kooperativer for gjennom dem å få tilfredsstilt sine grunnleggende behov. Ulike kooperativer organiserer boligbygging, helsetjenester og andre sosiale tiltak.

Ulike medier organisert av lokalsamfunnene er vokst kolossalt under Chávez. For eksempel lokalradioer - det har blitt mange flere av disse. En del er tidligere piratstasjoner som er blitt legalisert under det nye lovverket.

Kvinnene er blitt oppmuntret til å organisere kooperativer via kvinnes bank og å organisere "folkelige kvinnekollektiver" på grasrotnivå. Instituttet for kvinner i Venezuela er blitt demokratisert av regjeringen og tatt med på beslutninger som har betydning for kvinner.

Bolivariske sirkler

Av stor betydning har vært arbeidet for å etablere bolivariske sirkler. Sirklene er grassrotkomiteer som blir registrert og dermed mottagelige for tilskudd. De er fra 7 til 14 personer og det

“Da det militære kuppet fant sted i april [2002], tok de bolivariske sirklene kontroll over gatene og slo på gatelyktene for å mobilisere de fattige til handling.”

eneste krav for å danne en sirkel er at de slutter seg til ideologien til Simón Bolívar. I følge nylige anslag er nå over to millioner medlemmer av slike komiteer.

Offisielt ble komiteene dannet for å tjene som en forbindelse mellom regjeringen og folket og for å øke evnen i befolkningen til å styre seg selv. De setter i verk sosiale og kulturelle prosjekter og hjelper til med å løse folks problemer gjennom deres respektive komiteer. De sender også forespørsler og formidler kritikk fra komiteene til regjeringen.

Chavez kommer triumferende tilbake til Miraflores etter 48-timers kuppet.

Men sirklene har også spilt en annen og stadig mer betydningsfull politisk rolle. De lærer folk å forvalte regjeringsreformer, og å forholde seg til andre politiske tema som har betydning for dem.

De organiserer dessuten de fattige til å forsvare regjeringen mot angrep fra høyresiden og organiserer demonstrasjoner og motprotester. Da det militære kuppet fant sted i april, tok de bolivariske sirklene kontroll over gatene og slo på gatelyktene for å mobilisere de fattige til handling.

Høyreopposisjonen er skremt av de bolivariske sirklene og hevder at de er bevæpnet av regjeringen for å fungere som milits. Både regjeringen og lederne av disse sirklene benekter disse anklagene, men de nekter ikke for at de har til-

gang til våpen slik de fleste i Venezuela har, og at de har dem med på demonstrasjoner. Med utgangspunkt i tendensen til det høyreorienterte Caracas-politiet til å skyte på pro-Chávez demonstrasjoner, ser mange på denne væpningen som et rettferdig selvforsvar.

Den vedvarende eksistensen av Chávez-regjeringen og dets progressive prosjekt er et vitnesbyrd, ikke om Hugo Chávez, men om

beslutsomheten og utholdenheten i Venezuelas befolkning, og det faktum at de organiserer seg selv ikke bare for å forsvare regjeringen men for å løse Venezuelas problemer.

Artikkelen har tidligere stått på trykk i Venceremos (New Zealand) og er oversatt til norsk av Knut Lindtner.

Chávez i meningsmålingene

AV NEVILLE SPENCER

I forsøk på å gjøre kravet om Chávez sin avgang spisselig, viser pressen ofte til meningsmålinger der et flertall av befolkningen angivelig er mot Chavez. Imidlertid viser media sjelden til hvordan disse målingene er utført eller hvorfor en skal ha tiltro til dem.

Fra presidentvalget i 1998 og frem til i dag har Chávez vunnet komfortabelt to presidentvalg. Fire andre valg og folkeavstemninger som må kunne sies å gjelde han som president er vunnet av han og hans tilhengere. På denne bakgrunnen virker derfor opposisjonens krav om hans avgang ganske latterlig.

Men ut fra offentliggjorte meningsmålinger har oppslutningen nå falt til ca. 30 %. Dette bildet er ofte forsterket av rapporter om store demonstrasjoner mot Chávez (mens enda større demonstrasjoner for ham ofte ikke nevnes).

Justin Delacour fra Narco News Bulletin undersøkte flere av disse medieoppslagene for å finne kilden til målingene. Det syntes som de kom fra to meningsmålingsfirma: Datanalisis og Keller and Associates.

Sjefene for disse firmaene tilhører Venezuelas velstående elite og ingen av dem har gjort særlig anstrengelser for å opprettholde en viss grad av nøytralitet.

Etter det mislykkede aprilkuppet ga Datanalisis sin direktør José Antonio Gil Yepes i et intervju med Los Angeles Times den 8. juli 2002, uttrykk for ønske om at Cháves ble myrdet.

Alfredo Keller i Keller and Associates har karakterisert kampen mellom regjering og opposisjon som en kamp mellom "en autoritær sosialisme fylt av et ønske om hevn overfor det demokratiet som er åpen for markedet."

Delacour rapporterer at målingene utføres av begge firma hovedsakelig i middelklasseområdene i landets ti største byer. Landsbygda der Chávez har sterk støtte blant landarbeiderne utelates vanligvis fordi undersøkelser i disse områdene er dyrere.

I de sterke pro-Chávez slummene i Caracas og Maracaibo har befolkningen gjort det klart at Datanalisis sine feltarbeidere er ikke velkomne. Likevel nevner ikke de som står bak målingene at ikke alle områder er med.

Et annet faktum som sjelden nevnes i media er at selv om disse målingene var riktige ville Chávez 30 % plassere ham langt foran enhver motkandidat. Selv et valg på dette grunnlaget vil sannsynligvis føre til gjenvalg av Chávez.

Robert Owens - Kooperasjon og sosialisme

AV HARALD H. LINDBACH

Sosialisme er ikke et begrep som en enkelt politisk gruppering har enerett til. I dag er avstanden stor fra de store sosialdemokratiske partiene med reell innflytelse i samfunnet til de minste gruppene som driver sin ørkenvandring på ytterste venstrekanth. Likevel har alle sosialister en felles historisk arv. En arv som i dag fortsatt preger både tenkemåten og programmene til sosialistene. Vi skal forsøke å se litt nærmere på deler av denne arven.

Robert Owens og New Lanark

I dag kan man lett få inntrykk av at all sosialistisk tradisjon har sitt utgangspunkt enten hos Marx og Lenin eller hos Nygårdsvoll og Gerhardsen. Dette er selvfølgelig langt fra virkeligheten. Det er imidlertid ikke lett å peke på et punkt i historia og si at nettopp her oppstod sosialismen. En av dem som likevel med rette fortjener å stå som en av de store sosialistiske pionerene er utvilsomt Robert Owens. Han ble født i Wales i 1771 så og si samtidig med at startskuddet gikk for den industrielle revolusjon. Han var selv en av dem som høstet av denne omveltningen. Etter å ha arbeidet i Manchester ble han i 1800 leder for det store bomullsverket i New Lanark i Skottland med 2000 arbeidere.

Skole og utdanning

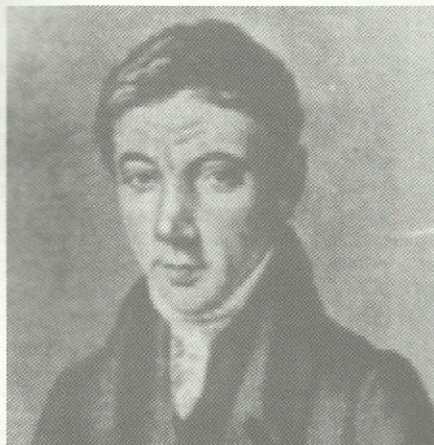
Owens var dypt overbevist om at det var levekårene som var avgjørende for det enkelte menneskes muligheter for personlig og sosial utvikling. Skole og utdanning ble derfor noe han tidlig ble opptatt av. Han ønsket å gi barna på fabrikkene en så god skole som mulig. Dette medførte også at han måtte sette en nedre alder for fabrikkarbeidere. Han ville også "opplære" de voksne arbeidere. Han innså at dette krevde at de fikk bedre levevilkår, de måtte få billigere tilgang til varer, skaffe ei sykekasse og få kortere arbeidstid. Etter hvert skulle Owens klare å gjennomføre alt dette. På mange måter så Owens New Lanark som en modell for resten av den industrialiserte verden. Owens viste gjennom New Lanark at bedre arbeidsforhold ikke nødvendigvis gikk på bekostning av en fabrikkens evne til å produsere overskudd. Dette hadde mye å si også når det gjaldt eiernes vilje til å forbedre forholdene ved andre bedrifter.

Barnearbeid

I 1815 begynte Owens å agitere for et lovforbud mot barnearbeid. Dette førte frem til loven av 1819 som satte nedre grense for barnearbeid til 9 år og nektet barn under 16 å arbeide mer en 12 timer i døgnet. Selv om dette var den første allmenne fabrikkloven og et klart steg fremover hadde Owens ikke all verdens grunn til å være fornøyd med så små fremganger.

Retten til arbeid

Owens hevdet at det var arbeidet som var opphav til all rikdom og at arbeiderne hadde krav på den fulle gevinsten av sitt arbeid. Videre hevdet han at samfunnet hadde plikt til å sørge for arbeid for den enkelte - dermed var kravet om rett til arbeid reist. Owens ønsket at staten skulle drive formidling av

arbeid. Dersom det ikke fantes arbeid hos private skulle staten selv være arbeidsgiver.

Sosialisme og kooperasjon

På 1820-tallet ble begrepet "sosialisme" første gang benyttet om Owens sine ideer. Hovedideen til Owens var å skape en rekke små kooperative samfunn der alt skulle være bygd på sameie og samarbeid. I 1818 vendte han seg til regjeringene i Europa og Amerika med bønn om å føre planene hans ut i live. I 1819 sendte han ut en opprop til arbeiderne som han ba om å støtte de rike i en fredelig revolusjon. Etter å ha arbeidet i motgang i

noen år innså Owens at det var umulig med denne fremgangsmåten. Han henvendte seg da direkte til arbeiderne.

De kooperative samfunn

I staten Indiana i Amerika startet Owens et kooperativt samfunn som ble kalt New Harmony. I løpet av få år på 1820-tallet kom en rekke slike forsøk i gang, men i 1928 var det hele over og Owens hadde tapt mesteparten av pengene sine. Det er imidlertid galt å se dette som en fiasko. Den viktigste bivirkningen av disse ovennittede småsamfunnene var at dette åpnet folks øyner for den kooperative tanken både i Europa og Amerika. Allerede i 1830 fantes det 300 samkjøpslag i Storbritannia og Irland. Begrepet kooperasjon kom særskilt til å feste seg på denne formen for økonomisk fellehjelp.

Fagforeninger

Robert Owens var også sentral i dannelsen av fagforeninger. Han forsøkte på 1830-tallet å danne en landsomfattende fagbevegelse, men arbeiderbevegelsen var ennå ikke moden for denne krevende organisasjonsformen. De enkelte foreningene klarte ikke å samarbeide og i stedet for store landsomfattende streiker ga organiseringen seg utslag i mange sporadiske og lokale konflikter som var lette å slå tilbake.

Arven etter Owens

I boka "Sosialdemokratiet" fra 1932 skriver historikeren Halvdan Koht at: *I 30-åra var det sjølve arbeiderklassa som tok til å reise seg, og kooperasjonen var ein led i denne reisinga. Robert Owens var den som gjorde ho sosialistisk.* En av de viktigste erfaringene som den sosialistiske bevegelsen gjorde ut fra Owens arbeid var at arbeiderklassens frigjøring måtte være dens eget verk. Samarbeid med overklassen viste seg nytteløst, kooperativt arbeid derimot ga store gevinster. Disse erfaringene skulle komme til å prege arbeiderklassens organisasjoner i tiden fremover.

Harald H. Lindbach er historiker og medlem av Bevegelsen for Sosialisme og Marxistisk forum i Tromsø.

AV EVEN SANDVIK UNDERLID

En halvpolitisk reisereportasje:

Annertledeslandet Cuba

Superfuktig kokeklima, snadderlekre veteranbiler og mengder av kreativ sosialistisk propaganda langs veien: Drosjeturen fra José Martí flyplass til Havanna er en opplevelse i seg selv! Jeg trodde jeg hadde gode forkunnskaper om Cuba og var forberedt på hva som ventet meg, men noe annet er det jo selvsagt å være der...

Solnedgang. Første engelsktalende person jeg møter i Havanna er en kvinne på litt under tretti år, som skal vise meg til stedet jeg skal bo. Hun gir meg en tordentale da jeg forsiktig bemerker at jeg har fått et ålreit førsteinntrykk av landet hennes. "Du må forstå at andre land er bra, og Cuba er dårlig. Cuba var ikke så ille før, de siste par årene har det bare vært elendighet her. Du er turist og lar deg manipulere av regjeringens propaganda," sier hun. Hun kan ikke anbefale noen attraksjoner i byen, men holder i stedet en lang monolog om hvor forferdelige og kyniske menneskene er på Cuba. (I Miami derimot, er alle snille.) Den materielle nøden hun snakker om ser ikke ut til å ha noen innvirkning på hennes familie. I stuen deres surrer Miami-TV fra satellitt og rundt meg finnes tekniske duppedingser på linje med et norsk hjem. Jeg kan likevel ikke unngå å stille spørsmål om det finnes en grunn til at hun har de holdninger hun har. Uansett: Uhyggelig spent, men kanskje litt undrende, får jeg til slutt sove denne første natten.

Gateliv. Å bli vekket av hanegal er ikke så vanlig i en storby, men i Havanna opplevde jeg det både en og flere ganger. Byens gater syder av liv, både dagtid og nattetid. Som antipakketurist går jeg naturligvis den første uken på måfå, og forsøker å oppsøke steder litt utenfor de vanligste turistområdene. Rare farger og lukter, gatekunst, musikk og oppfinnsomme kjøretøy er noe av det som setter seg først i bevisstheden. Camellos betyr kameler, men på Cuba er en kamel som oftest en stor lastebilbuss med "pukler", som visstnok har plass til godt over 300

personer. Sykkeldrosjer står for en liten del av kubanernes transporttilbud, mens Lada-drosjer og en del helt nye busser også er i drift. Billettprisen er som regel tilpasset en kubansk lønn, jeg tror jeg betalte to eller tre øre på noen av busstrekkningene jeg ofte tok. Bussene er ofte forsinkede og overfylte, men tilgjengelige for alle og på de fleste steder. Mens det for noen år siden hersket stor drivstoffmangel i landet, er gatene nå fulle av kjøretøyer.

Økonomisk fattig, men sosialt og fredelig

La det være sagt, så snart som mulig: Jeg har aldri besøkt et land i den tredje verden tidligere. Til tross for de mange sosiale fremganger Cuba har oppnådd siden revolusjonen i 1959 - for en ubereist ungdom fra verdens rikeste land oppleves faktisk landet som veldig fattig. Mange boliger er primitive og i dårlig stand, og en ser snart eksempler på den økonomisk vanskelige hverdagen for kubanere. USAs blokade er en årsak til dette, men like viktig er Cubas historie som koloni. Landet har, i likhet med det øvrige Latin-Amerika, blitt utbyttest gjennom århundrer. Det har aldri fått anledning til å utvikle seg materielt og økonomisk. Fortsatt er sukker, nikkel og tobakk de største eksportvarene for landet. Råvareeksport er heller ikke noe å bli rik på i dagens verden, hvor de rike landene utnytter de fattiges historiske nedarvede posisjon for å skaffe seg hva det måtte være for en slikk og ingenting.

Det er trygt å ferdes på Cuba, sammenliknet med de aller fleste andre land i verden. "Dette er ikke Colombia", sier to unge studenter jeg treffer, "du kan gå hvor som helst, når som helst. Men hold øye med vesken din." Det tar fem minutter å bli invitert inn til en familie i Havanna. Noen håper på et lite pengebidrag, som kanskje er

legitimt nok i den situasjonen landet er i, andre er først og fremst nysgjerrig og ønsker vennskap. En eldre mann i gaten der jeg bor inviterer meg stadig vekk inn, hjelper meg med spansk-gloser og forteller mye om kubansk kultur. Bruker en hodet og ikke er altfor naiv, treffer en mange gode folk, og utvikler kanskje varige relasjoner. En ung gitarist tar meg for eksempel med til familiens leilighet for å lære meg å spille kubansk visesang fra seksti- og syttitallet - Nueva Trova heter sjangeren.

Lær spansk, spis is og syng natten inn

Gaten San Lazaro, hvor jeg får leie et rimelig rom i en Casa Particular, ender ved trappen til det gamle og ærverdige Universidad de la Habana. Her begynner jeg etter kort tid på et fireukers intensivkurs i spansk. Her kan en lære et nytt språk på rekordtid - forutsatt litt egeninnsats, selvsagt. For øvrig er læringsmiljøet preget av at det deltar mennesker fra alle kontinenter,

en får treffe mange interessante mennesker med andre og nye perspektiver på verden og virkeligheten rundt oss. Lærerne er engasjerte, elevene er engasjerte, og alle har meninger om alt. Som

"...for en ubereist ungdom fra verdens rikeste land, oppleves faktisk Cuba som veldig fattig."

en ekstra bonus får alle nye studenter tilbud om gratis ekskursjoner til museet for alfabetiseringskampanjen, en kubansk barnehage - og siste dag en tur til sandstrendene på Playas del Este.

Jeg har hørt at det finnes en skribent i et norsk alternativmiljø som påstår at mennesker kan leve bare av luft og kosmisk stråling. For min del er jeg avhengig av en matbit i blant. De statlige dollarrestaurantene på Cuba serverer brukbar mat, men en får som regel mer for pengene og triveligere oppvarning om en inntar noen av dagens måltider i et privat hjem eller en paladar (autorisert hjemmerestaurant med maks 12

bord). Lever en på et knapt budsjett, kan en kjøpe rimelig pesospizza på annet hvert gatehjørne, eller frukt og grønnsaker på en av de mange statlige markedene. Ellers finnes veldig rimelige pesosrestauranter, egentlig også mest beregnet for kubanere, og ikke for turister. Det meste jeg har spist her har vært temmelig kjipt, for å si det forsiktig - selv om det finnes unntak. Det er med andre ord ingen dum idé å prøve seg frem litt. I verste fall hjelper sikkert en flaske øl av sorten Buchanero, eller kanskje en Tropicola, for å svelge ned.

Mens pesosrestaurantene bare unntaksvise gir en brukbar matopplevelse, serverer de statlige iskrembarene sannsynligvis den beste isen i universet. Se for eksempel etter det gigantiske iskremkomplekset Coppelia. Yum, yum!

Kubanerne danser mye salsa - de har det i kroppen. Men det er ingen dum idé å lære seg noen steg for en nordmann heller. Er en interessert finnes rikelig med mer eller mindre offisielle kurstilbud i Havanna. Det er heller ikke mangel på diskoteker og nattklubber i byen. Eller en kan holde seg ute i gatene. Malecón, visstnok verdens lengste strandpromenade, omkranser mesteparten av sentrum av byen. Hver fredagskveld, etter at markedet forsiktig har begynt å legge seg over byen, trekker tusener av kubanere - og en del turister - nedover mot promenaden. Noen synger og danser, andre går tur med kjæresten, drikker rom, prater, plystrer eller roper. Stemningsfull er i alle fall Malecón.

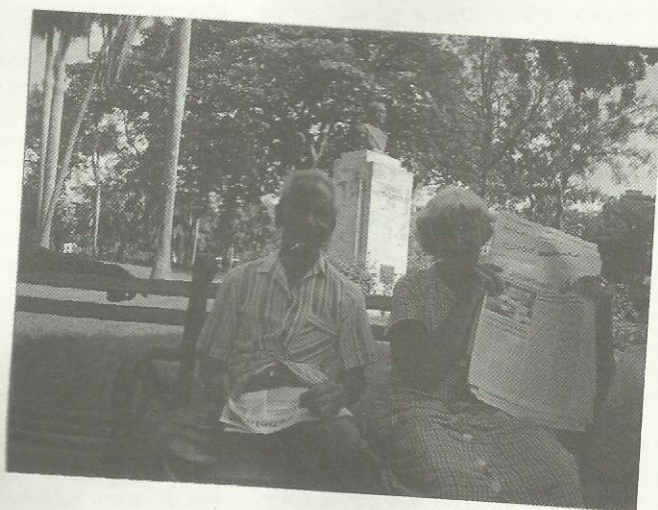
La det også være sagt: Jeg var 30 dager i Havanna, men man kunne godt være lengre. Det er en stor by med mye å utforske. Byen er smekkløst av spennende bakgater, parker, museer og kunstutstillinger, teatre og konserthaller, og visstnok 200 ulike kinoer

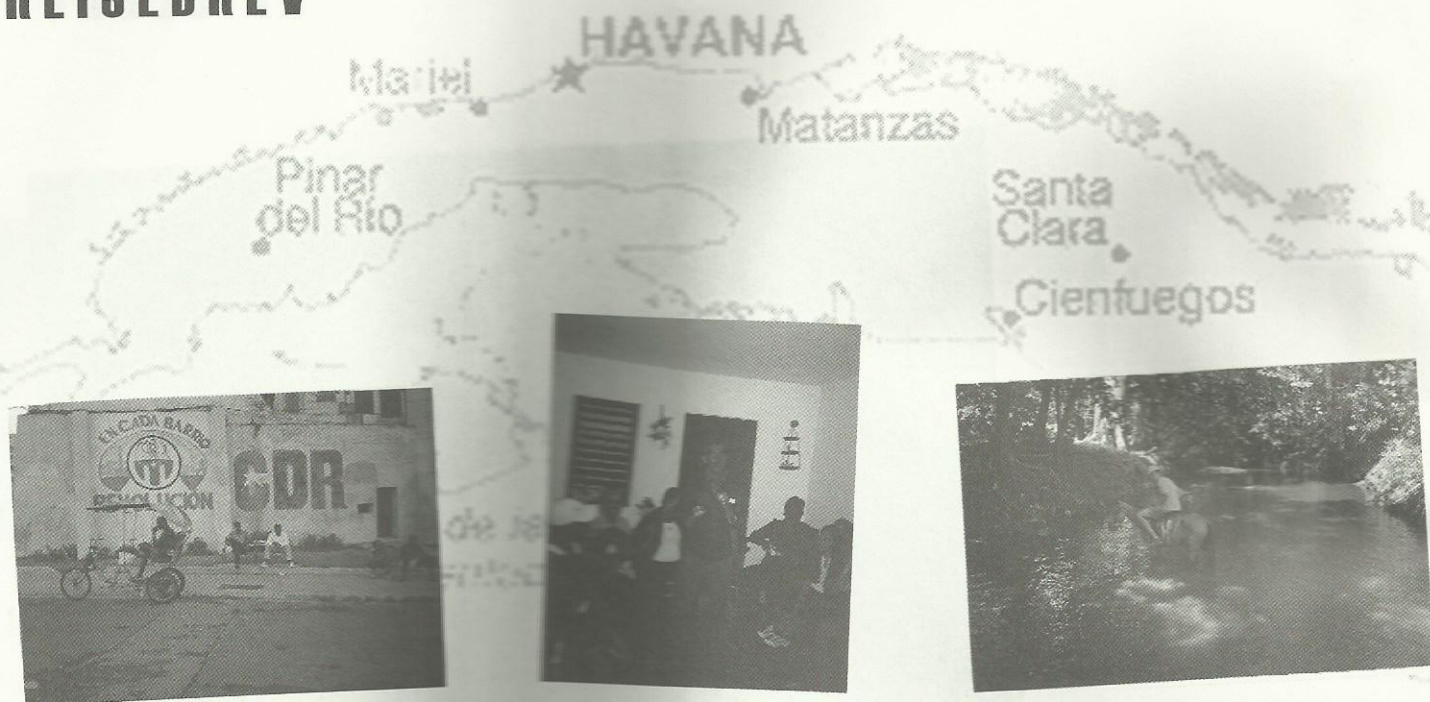
(jeg mistenker riktignok enkelte av disse for å bestå av et tv-apparat med videospill og en rad stoler). Og viktigst av alt: Diskoteker, restauranter og til og med en rockeklubb. Sigarrøykende herrer sitter på dørkarmen ved annet hvert hus, et annet sted blir en dominospiller arg.

Jo, Havanna er like flott som i fortellingene. Det er bare det at den er ekte nå...

Buss, bil, båt, tog, snork...

Helt vest på den langstrakte øyen finner man provinsen Pinar del Rio. Provinsens største by bærer samme navn. Denne vestlige delen av landet er kjent først og fremst for sin vakre natur, men kanskje aller mest som en av de beste tobakksproduserende områdene i verden. I følge reisehåndboken Lonely Planet har byen Cubas største andel syklist, da en god andel av de 700.000 kinesiske syklene som ble donert landet for noen år siden, endte opp nettopp her. Jeg opplevde byen Pinar del Rio som et ryddig og rimelig sted - men kanskje ikke det mest spennende reisemål for en ung og rastløs turist. En fottur langs gårdene ved utkanten av byen gir en fin opplevelse. Ellers er en dagstur til den naturskjønne dalen Viñales, tretti minutter unna, absolutt å anbefale. Her har et spesielt geologisk fenomen skapt noen merkelige små kjegleformede fjell og åser. Jeg har en mistanke om at stedet kan oppleves som noe turistifisert hvis en kommer i høysesongen. En tur i en Lada 1500 med pri-

vatguide er ingen dum idé. For min del fikk jeg på kjøpet stadige påminnelser om behovet for å kverke verdensimperialismen (dersom en er blant dem som foretrekker en pause fra politikk i ferien, er det sikkert bare å ikke nevne "USA" for sjåføren).

Aerotaxi tilbyr blant annet flytur fra Pinar del Rio til Isla de la Juventud (Ungdomsøya). En sjelden sjanse til å reise med et gammelt sovjetisk Antonov 2 - enmotorsfly - dersom man bestiller billett en uke i forveien! Det hadde ikke jeg tid til å vente på, så turen gikk i bil, buss og med kataran til øya.

Blokaden mot Cuba umuliggjør blant så mye annet, kjøp av kulturprodukter fra USA. På båten som gikk til Ungdomsøya var det derfor en piratkopi av den siste James Bond-filmen som ble vist for de omlag 250 kubanerne om bord. Stadige undertekster minte seerne på at den bare var ment til bruk for juryen på en eller annen filmprisutdeling... Denne passe infantile filmen er mest å oppfatte som en enesie pro-Bush-tirade, selvsagt med den obligatoriske cubahetsen innebygd. Blant annet finnes en scene som må forstås som en uthenging av El Comandante el Jefe - Fidel - han blir fremstilt som en uengasjert og degenerert livsnyter. Det er vel det siste han kan klandres for å være. Den som hevder at det ikke finnes noen frihet til å kritisere rådende samfunnsforhold på Cuba, tar med andre ord lovlig sterkt i. Moderne kubansk film inneholder forresten også en god del samfunnskritikk, men da ofte av et litt mer konstruktivt og sannferdig slag enn hva Hollywood i dette tilfellet hadde å by på.

Nueva Gerona (15.000 innbyggere) er den største byen på ungdomsøya, og den er ikke så veldig stor. For en småby utenfor allfarvei virket likevel byen moderne, og det manglet ikke verken på offentlige tjenester eller kulturtilbud. Bebyggelsen er jevnt over nyere og ser mer velholdt ut enn i Havanna. Her finner en koselige kafeteriaer, fin natur bare en spasertur unna, og en (enda) større andel mennesker som synes det er oppriktig interessant og spennende å dis-

kutere med tilreisende turister enn det man finner i Havanna. Siden byen er såpass liten kan en lett komme til å treffe mange av de samme menneskene flere ganger, om en da blir der i noen dager. I mitt tilfelle traff jeg stadig vekk en soldat som hadde deltatt under borgerkrigen i Angola - med Che Guevara tatovert på den ene foten sin. En annen, tilsynelatende noe sinnsforvirket mann som hevdet at han var tidligere russisk agent, hadde det med å henge seg etter meg ved gjentatte anledninger. Ungdommer er det imidlertid ikke spesielt mange av på ungdomsøya. Den fikk sitt navn ettersom den tjente som gratis studiested for titusener av unge fra Latin-Amerika, Afrika og den sosialistiske blokken tidligere.

Like utenfor byen, bare en kort hest- og kjerne-tur unna, ligger Presidio Modelo, fengsel hvor Fidel Castro satt innsperret i noen år under Batistas diktatur. Her skrev han blant annet sitt kjente forsvarsskrift *Historien vil frikjenn meg*. Det er sikkert noen som vil leie ut en sykkel for et par dollar. Kombiner gjerne med en tur videre til Playa Bibijagua, stranden med sort sand - en deilig tur hvor en også har mulighet til å få sett litt av den kubanske landsbygden.

Dra østover!

Å bevege seg et stykke østover på Cuba er ingen dum idé. Byen Cienfuegos (135.000 innb.) er et av Cubas største industrielle sentra. Som turist besøker en først og fremst bykjernen, som virker nydelig og kanskje hakket mer velstående enn de andre kubanske byene jeg har besøkt. Her fant en også flere fancy fastfoodrestauranter, butikker med rikholdig vareutvalg og en internetkafé med hurtig oppkobling og webcam. Dette er ment som et tips til krevende turister...

Språk er makt, siess det. På Cuba er ikke ordet

propaganda noe skjellsord, men et helt nøytralt begrep. Havanna er for eksempel full av statlige *propagandakontorer*. På samme måte omtaler gjerne kubanerne reklame for forbruksvarer som propaganda. Reklamebransjen vil jo også selge en livsstil eller en idé, og bidrar til å styrke bestående holdninger. I stedet for å fremme konsum og statusjag, forsøker kubanske myndigheter å fremme verdier som ansvar, fred og solidaritet. Der man i Norge ville funnet undertøysreklamer eller oppfordringer til å handle drivstoff hos Shell, er budskapet på Cuba kanskje "vær et godt forbilde for barna!". Men

mest av alt er det politisk propaganda over alt. Paroler om "sosialisme eller døden!" eller "sett fri de kubanske patriotene i amerikansk fangenskap!" er for eksempel utbredte. Noen kubanere lar seg engasjere mer enn andre av dette.

Trinidad (50.000 innb.) omtales som en museumsby i reisehånd-

boken min. Byen står på UNESCOs liste over verneverdige byer og byr på mye bevart arkitektur fra kolonitiden. En dagsekskursjon til Cascada el Cubano er å anbefale. Her rir en på ponni / hest sammen med en guide til en stor og vakker skog, for så å gå til fots og kanskje til slutt ta en dukkert i vannet ved fossen foran flaggermushulen. Det har sikkert gått nokså mange tusen turister der før, men en deilig tur er det da likefullt.

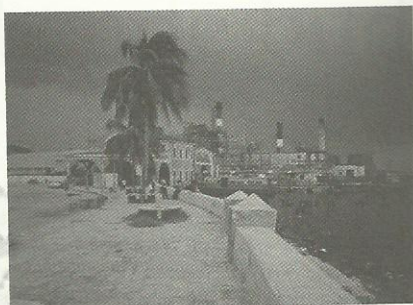
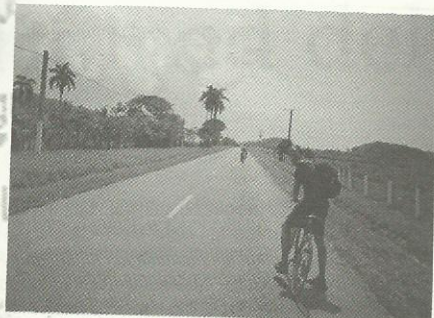
Som en motvekt til Miami-orienterte turistjegere - som en dessverre treffer ganske mange av på Cuba - bør en høre hva revolusjonære kubanere har å si. I en av byene jeg dro gjennom avla jeg de lokale ungkommunistene et uvarslet besøk. Lokallaget av Union de Jovenes Comunistas, eller UJC, møtte meg med entusiasme og åpne armer. Selv den lokale førstesekretæren tok seg tid til en god prat, og gav meg senere en fin avskjedsgave når jeg skulle reise videre. Lokallaget tok meg med på et stort, åpent folkemøte med ca. 1.200 deltakere - hensikten var nok å vise meg hvordan Cubas folk deltar i

LEVESTANDARDEN PÅ CUBA

En gjennomsnittslønn på Cuba er på om lag 150-200 kroner i måneden. Disse blir utbetalt i kubanske pesos, den nasjonale valutaen. Det er et lite beløp selv sammenliknet med lønnsnivået i andre latinamerikanske land. Det som gjør at kubanerne likevel klarer seg, er at staten subsidierer eller tilbyr gratis en rekke nødvendige tjenester. Det store flertallet av kubanerne eier sine egne boliger, og betaler ikke skatt på disse. Helsestell og utdanning er gratis, transport og kommunikasjon sterkt subsidiert. En rekke matvarer (ris, bønner, melk, sukker osv.) får en kjøpt for en symbolsk penge på rasjonskort alle kubanske husholdninger blir tildelt. Det finnes mange og varierte kulturtilbud som er tilgjengelig for alle. Fordi alle basisbehov - og litt til - er sikret, finner man ikke på Cuba den form for ekstrem fattigdom som finnes i resten av Latin-Amerika. Hjemløshet, underernæring, analfabetisme og mangel på helsetjenester er problemer som hører fortiden til.

Når det er sagt, har ikke alle råd til å anskaffe forbruksvarer som TV og video, reise bort i ferien eller andre ting mange europeere ville ta som en selvfølge. En rekke varer finnes kun tilgjengelig for amerikanske dollar i spesielle butikker. Staten har ikke råd til å gjøre disse tilgjengelig til subsidierte priser, og en er i praksis avhengig av å få oversendt penger fra slektninger i Miami eller å arbeide innenfor turistnæringen for å kunne kjøpe disse produktene. Dette fører til et skille mellom den del av befolkningen som har dollar, og de som ikke har. Det finnes tegn på at regjeringen vil sette i gang arbeid for å begrense skadene av dette nye problemet.

Blant annet gjennom film og turisme kommer kubanerne i kontakt med vestlig forbrukskultur. Ungdom gir ofte uttrykk for at de skulle ønske seg bedre tilgang på moteklær eller andre varer. De har samme - i enkelte tilfeller høyere - utdanningsnivå som innbyggere i Europa og USA, og synes derfor at de fortjener en høyere levestandard enn i dag. Eldre kubanere viser ofte til at de, tross alle problemer, har det langt bedre i dag enn før revolusjonen, eller under dens første år. Rent objektivt vurdert skal det sies at det er en imponerende prestasjon at Cuba i det hele tatt er et fungerende samfunn i dag. I løpet av nittitallet mistet landet 80% av sine eksportinntekter og blokaden USA utsetter Cuba for, ble intensivert. At Cuba faktisk er et foregangsland i verden på en rekke sosiale områder, har forundret og forundrer også ledelsen i Verdensbanken. (Cuba er for øvrig et av få land i verden som ikke tar i mot økonomiske diktat fra denne institusjonen).

beslutningsprosessene. Hvor demokratisk det var, har jeg ikke forutsetninger til å vurdere, men jeg fikk i det minste inntrykk av at de lokale partitoppene sa nokså mye klokt innimellom alle kamppropene.

I Holguin (240.000 innb.), nesten helt øst på Cuba, finnes en internasjonal flyplass. Det må være dens geografiske beliggenhet, blant annet i nærheten av det populære turistmålet Santiago de Cuba (440.000 innb.), som er årsak til dette. Holguin er en pen by, med relativt moderne bebyggelse, rene gater og grønne parker - men ganske få utpregede turistattraksjoner.

Nettopp fra denne byen begynte min hjemover-tur. 13 kilometer til flyplassen på en sykkel-taxi. Sjåføren, som selv måtte stå for pedalkraften, insisterte på dette noe dristige prosjektet. Opp bakker, ned bakker. Jeg fikk ikke lov til å hoppe

av for å gå ved siden av sykkelene noen meter, eller å gi et dytt i bakkene (men gjorde det nå likevel, i anstendighetens navn). Rundt oss - fabrikker, merkelige hus, plagsomme insekter, damp av svette, duften av natur. Foran og bak bare asfalt. Slikt husker man.

Cuba slipper ikke taket. Jeg er ingen globetrotter, men tror det må være et av verdens mest spennende reisemål. Det er tøft nå for kubanerne, men de deler i det minste byrdene. Ingen lever et uverdig liv som i så mange andre land i den tredje verden - med sult, hjemløshet og vold. Cuba er et stolt land - stolt over å være seg selv. Naturen, musikken, menneskene skal det godt gjøres å glemme...

Artikkelforfatteren er leder av Bevegelsen for Sosialisme og glad i palmesus.

SPANSKKURS I HAVANNA

Fakultetet for fremmede språk ved Universitetet i Havanna arrangerer en rekke ulike intensivkurs i spansk.

1. Spansk

2 ukers kurs, 60 timer, \$200 USD.
4 ukers kurs, 80 timer, \$250 USD.

Ulike nivå: Nybegynnere, viderekomne, avansert.

2. Oppgraderingskurs

Fire uker, 80 timer, \$300 USD.

3. Kubansk kultur

Tre uker, 60 timer, \$345 USD.

4. Spansk og kubansk kultur

Fire måneder, 320 timer, 800\$ USD.

5. Spansk og kubansk kultur

Seks måneder, 480 timer, \$1280 USD.

6. Businessspansk

To uker, 40 timer, \$240 USD
Tre uker, 60 timer, \$270 USD

Kursene arrangeres 12 måneder i året, og starter første mandag hver måned. Alt nødvendig materiell, ekskursjoner, velkomstkål osv. er inkludert i prisen.

For mer informasjon, skriv til: Oficina de Postgrado, Calle J # 556 entre 25 y 27, Vedado, Ciudad de la Habana.

Det brasilianske a

- og arb

av Ben Reid

Mange av dagens viktigste massekamper foregår i Latin-Amerika, for eksempel i Bolivia, Argentina, Venezuela, Ecuador, Colombia og Brasil. Graden av politisk og økonomisk krise i disse landene varierer betydelig. Tiårene med politisk og økonomisk restrukturering som fulgte gjeldskrisen tidlig på 80-tallet har i enkelte ganger blitt etterfulgt av formell demokratisering.

Arbeiderklassen og de undertrykte har sett seg tjent med å delta i valgprosesser i en situasjon preget av kriser som er forbundet med implementering av den nyliberale politikken. Denne karakteriseres ved finansiell liberalisering og produksjon for eksport. Det blir en utfordring å utnytte denne nye situasjonen i arbeiderklassen og de undertryktes favør.

Ett resultat av den brasilianske venstresidens deltagelse i valgprosessen er ordningen med deltakende budsjett (DB) i den sørlige staten Rio Grande do Sul.

Deltagende budsjett har fått betydelig oppmerksomhet etter at delstaten arrangerte to meget vellykkede "World Social Forums" i Rio Grande do Suls hovedstad, Porto Alegre. Ved begge disse anledningene ble det lagt ned betydelig arbeid i å forklare tusenvis av deltakerne hvordan systemet fungerer. Det politiske partiet som hovedsaklig er ansvarlig for implementering av DB er Partido dos Trabalhadores (PT) - arbeidernes parti - som vant Brasils presidentvalg i september 2002. Den PT-ledede administrasjonen til Rio Grande-guvernør Olívio Dutra (1999-2002) og Porto Alegre-ordfører Tarso Genro spilte viktige roller som støttepillere og vertskap for de to World Social Forums.

Eksistensen av disse fora, og de "røde" stater og lokalmyndigheter i det sørlige Brasil, reiser viktige spørsmål for bevegelser som er opptatt av å utfordre nyliberalismens hegemoni i globaliseringsprosessen - og sette revolusjonær politikk og praksis på dagsordenen. Siden 1989 har man benyttet deltagende budsjett på lokalt nivå i Porto Alegre, og på delstatsnivå fra 1999 og 2002. PT vant presidentvalget i Brasil, men de tapte guvernørsetet i Rio Grande do Sul. Uansett ble deltakende budsjett viktig for PT-ledede administrasjoner i Brasil - for å kanalisere midler til sosiale programmer og å samle støtte i ulike sosiale lag; dette i en tid da den føderale brasilianske administrasjonen opererte med meget strenge budsjettgrenser ovenfor lokale og regionale myndigheter.

I denne artikkelen vurderes deltakende budsjett og dets betydning for sosialistisk politisk praksis. Det blir stilt tre spørsmål. 1) Hva var konteksten og den historiske bakgrunnen for opprettelsen av deltakende budsjett i Brasil? 2) I hvilken grad er erfaringene med deltakende budsjett et nytt og viktig bidrag i arbeidet for å redusere de negative sosiale virkningene av, og å skape et alternativ til, nyliberalismen? 3) Hva er forholdet mellom deltakende budsjett og revolusjonær sosialistisk politisk strategi?

Historisk kontekst

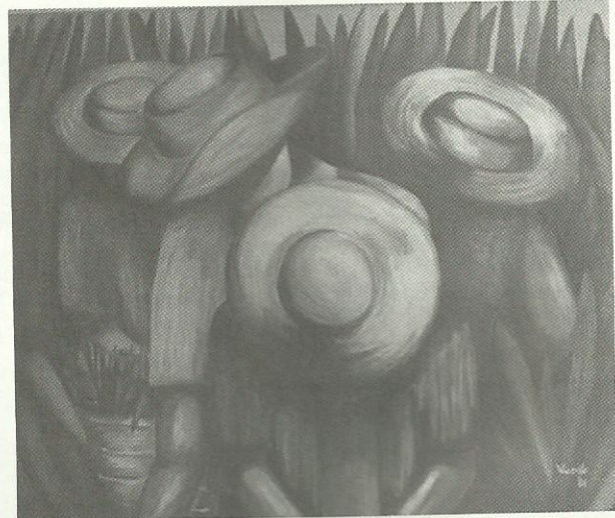
Fremveksten av deltakende budsjett (heretter kalt DB) er et produkt av PTs fremgang og begrensinger, og forsøkene på å skape et politisk uavhengig arbeiderklasseparti av massekamper i en situasjon preget av diktaturet og tiden etter dette.

Et uavhengig masseparti for arbeiderklassen eksisterte ikke i Brasil før opprettelsen av PT på 1980-tallet. Etter at de konservative republikanerne seiret tidlig på 1900-tallet, forekom politisk deltakelse fra arbeiderklassen og de fattige befolkningslag kun gjennom patronisering fra konkurrerende eliter. Historisk var arbeiderklassen underordnet populistiske politiske eliter, spesielt i "Vargasepoken" (1945-1964). Det sørlige Brasil spilte en selvmotsigende rolle under denne epoken. Det forble en av hovedbasene for republikansk progressivisme, med mange europeiske emigranter og sosial uro. På 1950-tallet ble Rio Grande do Sul og Rio de Janeiro de viktigste basene for det sosialdemokratiske partiet, som var pro-Vargas. Partiet var et uttrykk for den mer progressive retning av populismen, men underordnet seg mye av den rådende politikken, både arbeidet med nasjonal økonomisk utvikling og klassesamarbeidslinjen.

Det USA-støttede militærkuppet i 1964 gjorde slutt på Vargasepoken, og en tid med autoritær politikk og økonomisk liberalisering varte helt til 1980-tallet. Åpning for utenlandsk kapital og eksportproduksjon resulterte i en videre ekspansjon i industrien og i andelen ansatt utenfor jordbruket. Den økonomiske strukturen som oppstod var basert på en meget høy grad av utbytting og utarming av arbeidere. Arbeiderrettigheter og bor-

gerrettigheter forble meget begrenset. Mot slutten av 1970-tallet kulminerte den store misnøyen med diktaturet i en stor streikebølge i ABC-industriregionen i Soa Paolo. Massestreiker oppstod også i den mindre industrialiserte staten Rio Grande do Sul, der funksjonærer og bankansatte spilte en spesielt viktig rolle.

Dannelsen av en slik betydelig politisk uavhengig kjerne av industriarbeidere førte til en endring av karakteren og sammensetningen av den demokratiske opposisjonen mot diktaturet. Tidligere hadde den politiske opposisjonen hovedsaklig vært underordnet den offisielle (og borgerlig-dominerte) Brazilian Democratic Movement. Mot

slutten av 70-tallet oppstod debatt om hvilken rolle arbeiderklassen og radikale sosiale bevegelser skulle spille, med tanke på tidligere tiders patronisering og marginalisering. Det ble sett på som viktig å skape massemobilisering og å unngå vanguardismen som ofte oppstår i slike bevegelser. Debatten fokuserte på politiske prinsipper, program og organisatorisk uavhengighet. Resultatet var en samling av ulike krefter, hovedsaklig fra ytterste venstrefløy (trotskistisk, castroistisk, maoistisk), radikale kirker og de nye masselederne fra arbeiderbevegelsen. Deres utgangspunkt var å framheve behovet for å føre den demokratiske kampen lenger enn til bare å gjelde spørsmål som reell representasjon, borgerrettigheter og lignende. Det ble også klart at man måtte forhindre forsøk på å skape en "ny Vargasepoke" under begrunnelse av en mer militant arbeiderbevegelse.

Arbeiderpartiet

Arbeidet med deltakende budsjett

Disse nye kreftene ble organisatorisk samlet i Arbeidernes parti (PT) i 1980. De interne tendensene preget partiet på flere måter: De mer moderate kreftene forstod radikal demokratisering som opprettelsen av forskjellige konsultative programmer i tråd med det europeiske sosialdemokratiets tradisjon. For de mer revolusjonære strømningene betydde det bygging av folkelige masseinstitusjoner som alternativer til staten. Det som forfente disse forskjellige strømningene var ønsket om å fremme et massebasert arbeiderklasseparti på basis av ulike krefter som krevde demokratisering. Partiets tidlige valgoppslutning var meget beskjeden (3% på 1980-tallet). Men partiet ble et betydelig referansepunkt for radikale sosiale bevegelser. PT spilte en viktig rolle på midten av 80-tallet i å presse den borgerlige opposisjonen til å stå fast ved kravet om direkte presidentvalg. Internasjonalt ble PT en viktig kraft. De etablerte Sao Paulo Forum for den latinamerikanske venstreside. Innenfor Brasil hjalp PT med å etablere CUT - Den nasjonale føderasjonen av fagforeninger. PT sin gradvist økende innflytelse kulminerte i det oppsiktsvekkende gode valgresultatet til deres presidentkandidat Inacio "Lula" da Silva i 1989. Lula hadde blitt og er på mange måter synonymt med PT. Etter at han ledet metallarbeiderne i streik i 1978, ble han en sentral leder og talsmann for PT. Som et resultat av bred misnøye med de borgerlige partiene på 1980-tallet, kom Lula til andre valgongang, og tapte knapt mot høyresidens kandidat.

1989 markerte et valgmessig fremskritt for PT. PT vant ordførerseter i 37 distrikter. I Rio Grande do Sul ble Olivio Dutra valgt til ordfører i delstatshovedstaden Porto Alegre. Anledningen til å styre i Porto Alegre, med mer en 1 million innbyggere, med sitt europeiskliknende uttrykk og tradisjoner, gav mange et nytt håp - og nye muligheter for PT. De vant etter å ha kritisert feilstegene til den forrige ordføreren og hans administrasjon. Imidlertid sto PT ovenfor store utfordringer i å styre lokalsamfunnene. De ble valgt på et program med vidtrekkende reformer og introduksjon av betydelige sosiale programmer innen utdanning, boligpolitikk og infrastruktur. Men lokalmyndighetenes budsjetter hadde forvitret mye som følge av vanstyre og lavere overføringer fra nasjonalt hold. PT beholdt og utvidet sin makt i de neste tre lokalvalgene. I 1999 ble Dutra valgt til guvernør for delstaten, delvis på bakgrunn av omdømmet han opparbeidet seg som ordfører i Porto Alegre.

Hvordan oppnådde PT disse disse valgseirene i Rio Grande do Sul? En viktig faktor var DB og andre programmer som fremmet folkelig delta-

kelse, som ble sentrale for PT. Disse tillot PT - en unik front av revolusjonære og reformister - å bruke administrasjonene til å politisere befolkningen, mens de delvis lyktes i sin politikk mot nyliberaliseringen.

Deltakende budsjett og Arbeidernes Parti

For å forstå suksessen til DB og Arbeidernes Parti (PT) kreves to analysenivåer. For det første må vi se på de spesielle utfordringer som møtte PTs lokalmyndigheter. For det andre den komplekse rekken av mekanismer som utgjør DB-prosessen.

De tidligste erfaringene med PT i lokalpolitikken var ikke særlig vellykkede. De første ordføreradministrasjonene til PT i Diadema i Sao Paulo opplevde flere kriser. Disse skyldes delvis de ulike kreftene som utgjør PT, og deres forskjellige tolkning av hva som skulle prioriteres. Den største krisen og det største tilbakeslaget for PT kom i Marta Suplicy i Sao Paulo, hvor de kun regjerte i en periode (1988-1992). I Sao Paulo møtte PT utvilsomt mange hindringer og gjorde mange uunngåelige feil. Manglende seier i det påfølgende valget synliggjorde betydelige problemer.

Administrasjonen i Sao Paulo stod for PTs grunnsyn om utvidede offentlige tjenester og forbedring av arbeidende folks levkår, men fokuserte mest på "etisk rene myndigheter", og iverksatte nokså beskjedne programmer for å begrense korrupsjon. Samtidig så man en tendens i retning av en mer moderat sentrumspolitikk. PT i Sao Paulo begynte å danne allianser med borgerlige krefter, de tonet ned språkbruken og brukte i mindre grad viktige symboler som partiets røde flagg. Man så en klar splittelse mellom høyre- og venstresiden i partiet, der ledelsen representerte førstnevnte fløy.

Rio Grande do Sul var et sted der venstrefløyen i PT var dominerende, i motsetning til Sao Paulo. Da Olivio Dutra vant ordførersetet i Porto Alegre i 1988, ble den nye PT-administrasjonen konfrontert med mange vanskeligheter. Det gamle arbeiderpartiet var det største partiet i Sør-Brasil før diktaturet. PT i Rio Grande vant en stor seier i det de tok over for dette. Da PT så kom til makten, ble de møtt av store hindringer i arbeidet med å iverksette sine sosiale programmer. De forrige administrasjonene overlot et forvitrende offentlig budsjett, med store underskudd og mye gjeld. I tillegg foregikk det en økende sentralisering av inntekter mot føderale myndigheter, og et stadig resurstap, grunnet korrupsjon og for tette bånd mellom myndigheter og enkelte favoriserte grup-

per. Det var imidlertid store forhåpninger knyttet til PT sin nye administrasjon, spesielt fra fagforeningsmedlemmer og nabolagsforeninger, som forventet bedre offentlige tjenester og høyere lønn. Lokalmyndighetene hadde lite makt å sette opp mot finanskapitalen og til å omdirigere midler til sosiale formål. Likevel ble de valgt på bakgrunn av massiv støtte fra arbeiderklassen.

På lokalnivå ble deltakende budsjett (DB) en del-løsning på den vanskelige situasjonen PT befant seg i. Målet var å involvere en stor del av partiets valgkrets i en prosess med drøftinger og beslutninger over hvordan disse begrensede midlene best kunne brukes. Utgangspunktet var å forklare PTs gitte begrensninger i å levere forbedringer, å oppfordre til stor deltakelse i beslutningsprosessen om hvilke programmer som skulle godkjennes, å mobilisere marginaliserte og fattige til deltagelse og øke deres del av budsjettet. Samtidig fikk PT anledning til å tilegne seg mer kunnskap om deltakende samfunnsstyring, til tross for at DB kun gjaldt for en relativt begrenset del av utgiftene.

PT klarte å etablere DB med suksess, selv om de i begynnelsen møtte motstand fra den høyrekontrollerte lovgivende forsamlingen. Selv om DN ikke ble lovfestet, har ordningen fungert i tre etterfølgende PT-administrasjoner. I motsetning til erfaringene med PT andre steder, ble Porto Alegre en solid base for venstrefløyen i PT, på grunn av den store folkelige deltakelsen og administrasjonenes sterke støtte til massenes opposisjon mot de føderale myndighetenes nyliberale politikk. Disse faktorene spilte en viktig rolle i forbindelse med at Dutra ble valgt som kandidat i en PT-ledet partiaallianse i 1999. Dette medførte at man kunne utvide DB til delstatsnivå i 2000.

Det lokale DB i Porto Alegre og det delstatlige DB i Rio Grande do Sul har temmelig lik karakter. Den følgende beskrivelsen er av DB på delstatsnivå, fordi det er dette forfatteren er best kjent med.

Delstaten Rio Grande do Sul er delt inn i 22 lokale administrative regioner, som igjen består av et stort antall lokalforsamlinger. Prosessen med DB gjennomgår fire steg i løpet av et år. I det første steget finner vi lokale folkeforsamlinger, regionale tematiske utviklingsforsamlinger og regionale direktive forsamlinger. Disse diskuterer og stemmer over spesifikke prosjekter og tematiske prioriteringer. De direktive forsamlingene er på enkelte måter nokså uformelle i sin karakter, men er ekstremt viktige, for deres rolle er å formulere rammeverket og retningslinjer for regionenes

"Deltakende budsjett gir en økonomi og samfunn kan nærme seg n

møter. Et slikt møte holdes i alle de 22 regionene, og er åpne møter mellom lokalbefolkningen og representanter for myndighetene. Dette ligner mye på de velkjente "konsultasjonene" og høringene vi kjenner fra andre institusjoner og myndigheter.

Når disse retningslinjene er etablert samles de regionale tematiske forsamlingene i mars. Ordningen med tematiske prioriteringer er relativt ny, og ble etablert i Porto Alegre mellom 1994 og 1997. Denne tematiske muligheten tillater hver region å prioritere pengebruk på prosjekter innenfor bestemte felt, for eksempel innen jordbruk, utdanning, vitenskap og teknologi, turisme, helse, miljø og transport. Dette tillater hver region å identifisere spesielle overordnede prioriteringer og å rangere disse deretter. Hver deltaker stemmer over sine tre prioriteringer på de tematiske møtene. Valgdata blir distribuert og utfallet blir kalkulert ved slutten av hvert møte på en datamaskin.

Lokalforsamlingene (670 i 2001) møtes flere ganger, mellom andre uke i mars og tidlig juni. Det er her det tydeligste steget innen direkte demokrati forekommer. Forskjellige medlemmer av lokalsamfunnene diskuterer og debatterer mer spesifikke krav for programmer og offentlig aktivitet. Hovedutfallet blir igjen stemt på for å bestemme prioriteringer, og delegater (én for hver gruppe av 25 deltakere) blir valgt for det neste steget i DB-prosessen. Perioden der det største antallet deltakere er involvert i DB varer i litt under tre måneder.

Den andre fasen av DB begynner i juni. De regionale direktive plenumsforsamlingene sine delegater møtes og tar to hovedavgjørelser. En prosess involverer oppgaven med å sette sammen og evaluere alle de forskjellige behovene fra lokalforsamlingene, og balansere disse mot de overordnede tematiske prioriteringene og tekniske og finansielle betingelser. Hver delegat blir gitt en kopi av delstatens forventede overskudd og inntekter, for å få oversikt over forskjellige prosjekters gjennomførbarhet. En annen hovedoppgave de utfører er å velge delegater til det neste steget i DB-prosessen. Dette innebærer å velge delegater til det delstatlige tematiske rådet og kommisjonen av representative delegater. Det regionale møtet fungerer derfor som enda et steg med diskusjon og debatt om programmer og tema, mellom lokale forsamlinger og den høyere beslutningsprosessen på delstatsnivå.

Den viktigste beslutningsprosessen ligger i det tredje steget; Rådet for deltakende budsjett. Rådets sammenslutning bestemmes ved valg av tre sett av delegater som finner sted i det forrige stadiet i DB-prosessen. 69 delegater blir valgt på basis av befolkningstallet i de ulike regionene. Så velges ytterligere 69 rådsmedlemmer - her skal

fordelingen stå i et proporsjonalt forhold til antall velgere i den enkelte region. Hver region har rett til å velge enda et rådsmedlem for representasjon av det tematiske forslaget fra deres region. Denne gruppen utgjør 22 rådsmedlemmer samlet. Den siste gruppen på 44 rådsmedlemmer er to representanter fra noen Regionale utviklingsråd. Disse rådene ble dannet i 1994, før PT fikk makt på delstatsnivå, og gjorde lite før ordningen med DB ble etablert. Utviklingsrådene ble inkludert som et kompromiss med konservative grupper, etter at PT kom til makten i 1999.

Det fjerde steget i DB-prosessen er iverksettelsesfasen. Her blir rådet for deltakende budsjett sine beslutninger formalisert, i henhold til Rio Grande do Sul sine driftsnormer. En plan for investering og tjenester blir formulert i juli, når budsjettåret begynner. Rådet og lokalforsamlingene spiller en rolle som overvåker etter hvert som programmer iverksettes og implementeres.

Deltakende budsjett er ikke den eneste deltakende institusjonen PT har implementert. Myndighetene i Rio Grande do Sul fremhever i sin litteratur alle måtene DB kombineres med et sett av andre programmer for å fremme det som vidt kan defineres som en sterk sosial utviklingssentert strategi. Andre programmer inkluderer arbeiderkooperativer, fattighjelp for familier og alfabetiseringsprogrammer. Samhandlingen mellom disse programmene og myndighetenes statlige programmer er karakterisert av deltakende prosesser i stor skala. Skolenes lovgivende forsamling hevdet å samle 3.000 representanter for å diskutere behovet for pensumreform. De deltakende prosessene eksisterer derfor innenfor de forskjellige sektorene uavhengig fra budsjettprosessene. Denne ordningen er dypt fundament i administrasjonens forpliktelse til åpenhet og å reformere offentlige tjenester (i motsetning til privatisering).

Deltakende budsjett er altså et produkt av særegne trekk i den brasilianske sosiale og politiske utviklingen. Dette gjelder i særdeleshet den sterke rollen til arbeiderbevegelsen og andre sosiale bevegelser i demokratiseringsprosessen. Et resultat av dette er at det finnes i det minste én delstat i Brasil som har et fungerende system, med åpen og frivillig deltakelse og drøfting av budsjettets beslutninger, selv om det er skjørt.

Deltakende budsjett og sosialistisk strategi

Spørsmål vedrørende DB i forhold til sosialistisk strategi gjenstår. Er dette en erfaring som også kan kopieres andre steder? DB er utviklet av en bred venstreside som kontrollerer deler av en borgerlig stat. Er dette forenlig med en revolusjonær strategi?

I Brasil har gjennomføringen av borgerlig demo-

krati på 1980-tallet blitt fulgt av en dypere forpliktelse fra den herskende klasse til den nyliberale kursen. I dette "alltiddemokratiet" eksisterer formelt demokrati sammen med maktentralisering innen staten og ansvarsskrivelse gjennom privatisering og utbredelsen av en bestemt ideologi. De borgerlig-orienterte regimene til Collor og Cardoso vant makten gjennom en kombinasjon av populisme og ødeleggende økonomisk restruktureringspolitikk.

Det er i denne konteksten at et nytt rom oppstår for venstresiden, i det lovnaden om å igjen skape et formelt demokrati står mot begrensninger satt opp av mektige nasjonale og internasjonale krefter. Det er et motsetningsforhold mellom de formelle ytre grensene for demokratisering, og virkeligheten, hvor en stor konsentrasjon av velstand i den herskende klasse er en realitet. I Brasil førte delvis denne motsetningen til dannelsen av PT sin radikale politikk. Denne er fokusert på å omdefinere demokratiseringsprosessen og å skape ekte og radikale former for folkemakt. Den har også forent revolusjonære og ikke-revolusjonære krefter. Det er klart at dette ikke bare gjelder for Brasil. Liknende folkelige prosesser for demokratisk endring har oppstått i deler av den tredje verden.

Revolusjonære har lenge vært nødt til å benytte seg av borgerlige valgsystemer i deres strategi. I en tid da slike muligheter eksisterer i mange nasjonale kontekster, er det logisk at revolusjonære krefter eller progressive allianser kan vinne makt på nasjonalt og lokalt nivå. Vil venstresiden gi etter for press, og kun prøve å implementere minimale reformer, i sameksistens med den nasjonale og internasjonale herskende klasse, som er forpliktet til nyliberalisme? Eller vil de bruke disse institusjonene til å organisere massiv folkelig motstand?

Deltakende budsjett er en sentral mekanisme for å unngå å gå i enkelte feller, fordi den er en mekanisme for massenes politisering og deltakelse. Som en fagforening eller en annen organisasjon der venstresiden oppnår lederskap, er DB en måte å besørge massenes deltakelse på ikke-nasjonale nivåer i staten. Den er imidlertid ikke co-optive. Snarere tvert imot. Massenes deltakelse er en barriere mot økende byråkrati og substitusjonistiske tendenser som fører til at reformer mislykkes. Samtidig betyr det en grad av sameksistens med kapitalen. Likevel besørger DB promotering av beslutninger som overgår nyliberalismens dynamikk i særdeleshet, og kapitalens generelt. Massenes deltakelse tillater øyeblikkelig redistribuering av ressurser i favør av de fattige massene. På den måten skaper den en konflikt dynamikk som kan akselerere etter hvert som nivået av massenes motstand stiger.

Når dette er sagt, vil det være galt å se på DB og

viss indikasjon på hvordan framtidig sosialistisk en av problemene ved ekte demokratisk beslutningstaking."

de medfølgende institusjonene som "sovjet" eller arbeiderråd. De er ikke engang organer for spontan folkelig makt, slik som plukkerforsamlingene er i Argentina. De er imidlertid organer for samfunnsmessig og politisk deltakelse på ett bestemt område: Offentlige budsjett. De er en arena der massenes politisering kan oppstå. For eksempel, innenfor DB-rådet oppstår det ofte debatt mellom representanter for middelklasse-områder og fattige områder. De førstnevnte argumenterer med at de står for store skatteinntekter, mens de sistnevnte argumenterer på bakgrunn av sine akutte behov og tidligere erfaringer der de er blitt forbigått. Feider oppstår over det sosiale overskuddet. Som i en fagforening bidrar deltakelse til de første steg av politisering, og deltakerne i DB får liknende erfaringer i sine feider. Slik som et sosialt forum eller organiseringsmøte legger til rette for radikaliserings, gjør DB lokale og delstatlige myndigheter til en arena for feider og politisk kamp.

Dette betyr ikke at DB-prosessen er fri for farer og vanskeligheter. PTs myndigheter er utvilsomt utsatt for et stort og motsigelsesfylt press. På den ene siden er det en tendens til å gjøre rom for kapitalen i Rio Grande do Sul. Myndighetene fremhever i sine dokumenter deres strategiske plassering i det nå suspenderte MERCOSUL-handelsområdet for å lokke privat sektor til å investere i området. Et scenario er at DB blir et "humaniserende" aspekt i en overordnet strategi som legger vekt på økonomisk konkurranse og modernisering; dette blir gjort mer sannsynlig fordi myndighetene er avhengig av kapital for å skape jobber og de skatteinntekter som ville følge av dette. En annen fare er ideologisk forvirring over DB sin rolle. Noen ganger har Gramscis scenario om "stillingskrig" blitt brukt på tvilsomme måter. Implikasjonen er at mekanismer som DB kan bli gradvis utvidet og kapitalens beslutningsmakt redusert centimeter for centimeter. Noen deler av PT deler et slikt venstreorientert reformistisk syn.

Deltakende budsjett sin folkelige karakter motvirker imidlertid retningen til slike reformistiske trender. Den beste måten for å unngå slike feiltrinn er å ivareta deltakelse fra massene i befolkningen vedrørende myndighetenes politiske arbeid. Det ville derfor være absurd å si at DB er det samme som reformisme og gradvise programmer for sosial reform. Tvert imot er dette en av de sentrale faktorene som sikrer fortsatt kamp og radikal politikk i PT i Rio Grande do Sul. Det som er bekymringsfullt er mangelen på mer formell organisatorisk samhandling på venstrefløyen i PT, som ser ut til å ha adoptert et semi-spontanistisk syn på utviklingen av en sosialistisk organisasjon.

Deltakende budsjett er derfor en viktig erfaring, som den internasjonale sosialistiske bevegelsen kan lære av. Den tidligere ordføreren i Porto Alegre, Raul Ponte, forklarte på det andre World

Social Forum at erfaringene med DB gir en indikasjon på hvordan venstresiden kan adoptere en "moderne konstitusjonalisme", basert på et mer direkte demokratisk styresett. Venstresiden må fremheve og vektlegge de måtene et direkte styresett kan bli realisert på i kontrast til det harde verdensynet til nyliberalismen, og det utøylede styret av private foretak og markedet.

DB er derfor et produkt både av generelle prosesser innen Latin-Amerika og faktorer gitt av brasiliansk politikk og samfunnsforhold. På den ene siden har det oppstått en formell demokratisering i mange nasjoner. Dette har blitt fulgt av intensiverende sosiale kriser og implementering av programmer for nyliberal restrukturering. Løftet om demokrati har ikke levd opp til forventningene. På den annen side ble PT formet i Brasil som et resultat av massenes demokratiske og økonomiske kamp. Erfaringene fra denne kampen er at en viktig seksjon av arbeiderklassen så behovet for et uavhengig politisk parti. Rammeverket i denne kampen fokuserte på en form for demokrati som kunne bli realisert i Brasil. Ville dette si å gå tilbake til et formelt elitedemokrati, eller et mer radikalt prosjekt?

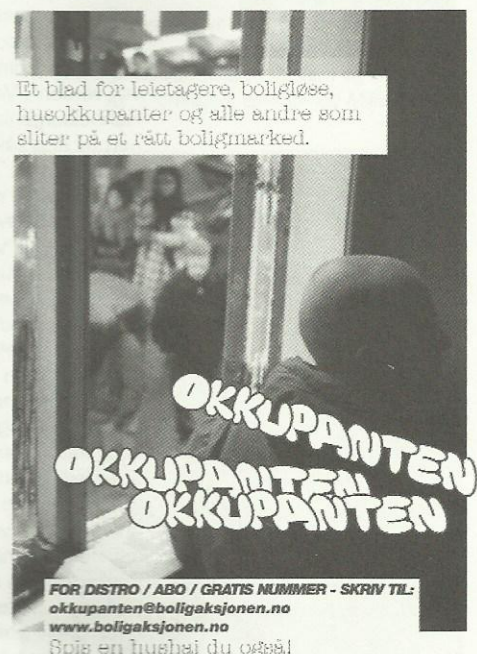
DB i Porto Alegre, og siden i Rio Grande do Sul, oppstod som et konkret uttrykk for brasilianske massers kamp. PT måtte forene politisk styring med å løse øyeblikkelige krav på tre måter. For det første er DB en mekanisme som sikrer øyeblikkelig redistribuering av midler og reduserer effekten av korrupsjon. Det offentlige budsjettet blir åpnet for betydelig finkjemming gjennom en rekke av deltakende instanser. For det andre blir virkningen av nasjonal nyliberalistisk restrukturering satt i perspektiv - direkte og indirekte - gjennom arbeidet med DB. Dets deltakende natur betyr at man fører politiske kamper om distribusjonen av offentlige midler. På samme tid blir den døftende og demokratiske prosessen et klart alternativ til den brukerbetalte og markedsorienterte måten å avgjøre offentlig pengebruk. For det tredje, selv om dette ikke betyr å skape "organer for massenes makt", gir DB en viss indikasjon på hvordan framtidig sosialistisk økonomi og samfunn kan nærme seg noen av problemene ved ekte demokratisk beslutningstaking. Dens umiddelbare konsekvens er skoling av en betydelig del av befolkningen i prosesser som deltaking, diskusjon og drøfting. Det er kanskje dette siste poenget som er den viktigste delen av DB. Det er en mekanisme som venstresiden kan, sammen med massemobilisering og deltakende prosesser, bruke til å styre lokale og regionale administrasjoner via massepolitisering.

Dette impliserer ikke at det ikke er trusler eller farer ved DB-prosessen, og grunnlaget for PT sine valgmessige fremskritt. PT i Rio Grande do Sul er relativt eksepsjonelt i sin politiske komposisjon og sammenheng. Nasjonalt har den overordnede retningen til PT blitt markert av et ideologisk

skifte mot høyre. Dette gjelder spesielt i det nasjonale lederskapet, særlig ved PT sin nyvalgte president i Brasil, Lula de Silva. Lulas valgseier var delvis produkt av at man inkluderte mer høyreorienterte krefter i partiet, da spesielt visepresidentkandidat Jose Alencar. Lula har åpent støttet det pågående samarbeidet med IMF og deres programmer for nyliberal restrukturering. Implikasjonene av dette for PT i Rio Grande do Sul, der de til tross for å ha tapt guvernørsetet, fremdeles styrer Porto Alegre og flere andre lokalmyndigheter, er ikke klare. Vil de komme i konflikt med en PT-styrt nasjonal myndighet? I så fall, vil de mer radikale seksjonene av PT besvare dette? Forhåpentligvis vil prosesser som DB, som legger til rette for massedeltakelse, fungere som en bremse mot tendenser innen PT til å kapitulere eller inngå betydelige kompromisser med kapitalen. Det som behøves er å utvide slike prosesser til et nasjonalt nivå.

For den internasjonale venstresiden gir DB-prosessen mange viktige erfaringer. Den økende motstanden mot nyliberalistisk globalisering har ført til valgmessige fremskritt for den ytterste venstreside, både alene og i allianse med andre krefter som kjemper en klassekamp. For at venstresiden skal dra nytte av disse fremskrittene, er det nødvendig å bruke slike poster innen en kapitalistisk stat som verktøy til videre politisering og mobilisering av motstand mot kapitalens agenda. Det deltakende budsjett er et eksempel på hvordan slike prosesser kan skje.

Fra LINKS - international journal of socialist renewal.

Et blad for leietagere, boligløse, husokkuperanter og alle andre som sliter på et røtt boligmarked.

FOR DISTRO / ABO / GRATIS NUMMER - SKRIV TIL:
okkupanten@boligaksjonen.no
www.boligaksjonen.no
Spis en frukstid du også!

Einar Mar Gudmundsson Fotspor på himmelen

Den islandske forfatteren Einar Mar Gudmundsson fikk i 1995 Nordisk Råds litteraturpris for romanen "Universets engler".

Det er ikke den jeg skal omtale, men romanen "Fotspor på himmelen", som kom ut på norsk i 1997. Det er en relativt kort roman, vel 200 sider, men forfatteren får sagt svært mye på disse sidene. Han har et konsist og presist språk, ikke unødvendige ord. Språket er velkomponert og melodios. I begynnelsen er det korte brokker av historier, senere noe lengre. Forfatteren fører srg inn i en lang og god fortellertradisjon på Island, med ættesagaene og Haldor Laxness som berikende inspirasjonskilder.

Gudmundsson har et stort hjerte for vanlige folks skjebner og historier og hører klart hjemme på den politiske venstresiden. Han forteller særlig om en slekt i 3-4 generasjoner. Uten at det blir spesifikt nevnt forstår jeg

at forfatteren tar tilbakeblikk til siste halvdel av 1800-tallet, men det meste av handlingen foregår på 1920- og 30-tallet.

Fattigdom og sosial nød er et sentralt tema. Folk blir tvangsflyttet. Fortellerens bestefar og bestemor, Olafur og Gudny, har en barneflokk på 10. Flere av barna blir sendt på legd til landsbygda. Far, som er en dugende arbeidskar, har store alkoholproblemer, og mange ganger går de pengene han tjener på fiske til alkohol istedenfor å brødfø familien. Mor er svært troende, men har mye hjertevarme for de svakestille i samfunnet. En av sønnene, Ragnar, blir kommunist. Han og eventyren Olli blir med i Islands Kommunistparti.

Vi blir innviet i politiske møter og arbeiderkamper, noen ganger rent fysisk mot politiet, for bedre lønn og arbeidsvilkår. Mange ulike arbeidsplasser blir skildret på en utmeket

måte, både innenfor landbruk, fiskeri og småindustri. Olli og Ragnar slutter seg til den internasjonale brigaden i Spania i kamp mot Franco og fascismen. Dete er ukuelige kommunister med stor rettferdighetssans. Idrettsmiljøer, spesielt boksemiljø, blir også levende framstilt. Boken har mye fin humor, men hele tiden med respekt for vanlige folks slit-somme hverdag.

Jeg får lyst til å lese mer av denne forfatteren, for denne boken kan være inspirerende for oss på venstresiden. Sosial nød og fattigdom kan føre til fordervelse for noen, andre trøster seg med Gud og Jesus, men noen tar kampen opp og blir sosialister. Boken kan anbefales, både på grunn av innhold, livssyn og språk.

JOHN ARNE NORMANN

John Pilger Verdens nye herskere

John Pilgers undersøkende journalistikk når nye høyder med boka "Verdens Nye Herskere". Boka setter et klarsynt søkelys på de gjeldende maktstrukturene i dagens verden, ofte helt ned til personplan.

I fokus står "forretningsstaten", den skjulte statsmakta som, med Pilgers ord, "sørger for betingelser og privilegier som beskytter vestlige markeder samtidig som den tillater vestlige selskaper å blande seg inn hvor de vil i verden". Verdens Handelsorganisasjon, WTO, dominert av den såkalte firebanden USA, Canada, Europa og Japan, overstyrer FN med sin globalisering som tar livet av 13 til 18 millioner barn hvert år. Ved hjelp av Washingtontriumviratet (Verdensbanken, IMF og det amerikanske finansdepartementet) bedrives en "handelsliberalisering", som i bunn og grunn er "makt til å gripe inn i fattige lands økonomi og kreve privatisering og rasering av offentlige tjenester". Statens sosiale funksjoner er forlatt til fordel for dens kontrollerende funksjon. Demokratiet er redusert til et rent valgrituale i en enideologistat idet man begjærlig har grepet hendelsen med Empire State Building i september 2001 til å undergrave borgerrettighetslovgiving man før har tatt for gitt.

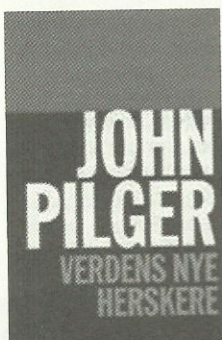
Mediekonglomeratene sørger for at propagandaen (ofte fabrikkert av Defense Policy Board, ei halvoffisiell gruppe som yter rådgivningstjenester til USAs forsvarsminister Rumsfeld og hans viseminister Wolfowitz) når ut til folket. "Krigen mot terrorisme" holder effektivt igang hjulene i det militær-industrielle kompleks. "Terrorisme" krever endeløs krig. Endelig har man funnet en erstatning for "den røde fare", noe som rettferdiggjør permanent krigstilstand og paranoia, og konstruksjonen av den største militærmaskinen noensinne: "National Defense Missile Programme", et våpenprogram som skal sikre total verdensdominans, inkludert kontroll over all økonomisk virksomhet, kontroll over sammensetningen av andre lands regjeringer og omdefinering av meningsforskjell til "internasjonal sikkerhetsrisiko". Det faktum at USA selv huser og utdanner et stort antall reelle terrorister blir gjennomgående forfattet. Al-Qaidas treningsleire blir for barnemat å regne i forhold til Fort Benning i Georgia (alias School of the Americas alias Western Hemisphere Institute for Security Cooperation, Whisc). Skolen ble i 1996 av den amerikanske regjering, etter press fra FN, tvunget til å frigi lærematerialet sitt, og det kom for en dag at man regelrett utdannet aspiranter i utpressing, tortur, henret-

telser og arrestasjon av vitners slektninger. Skolen har uteksaminert rundt 60 000 latinamerikanske soldater, politifolk, paramilitære og etterretningsagenter.

Det er ikke noe lystelig scenario Pilger skisserer, men man kan ikke lukke øynene for det som skjer i verden. Massedød i Irak, Afghanistan, Somalia, Indonesia, Australia, m.fl. blir stilt i et forklarelsens lys med denne boka. "Verdens nye herskere" er på norsk utgitt på Forlaget Oktober, men boka bør leses i kretser langt utover RV sine. Pilger har oppgjennom årene mottatt mangfoldige priser og utmerkelser for sitt grundige arbeid som omfatter både dokumentarfilmer og bøker i tillegg til de journalistiske TV-reportasjene og avisartiklene. Senest i sommer mottok han den norske Sofieprisen for menneskeretter.

Med veldige mengder kildemateriale presenterer John Pilger med "Verdens Nye Herskere" et veldokumentert vitnesbyrd over et stykke samtidshistorie som ingen opplyste mennesker kan ignorere. Det står absolutt respekt over dette stykket arbeid.

M. S.

Kafkas kinderegg

AV HALLGEIR H. LANGE LAND

Kunne du tenke deg å være medlem av en klubb som ikke gjorde som du ville, som du ikke turte melde deg ut av - men som insisterte på at de gjorde deg godt?

"Det norske næringslivet er blitt mer markedsstyrt. Det meste av dette har vært en følge av EØS-avtalen. Mange politikere har nok syntes at dette har vært en god utvikling, uten å ville innrømme det. Det har vært greit å kunne skjule seg bak EØS-avtalens krav"

Lès sitatet én gang til. Dette skriver nemlig Knut Almestad, tidligere ESA-president (Dagens Næringsliv 5. mai 2003).

Det lyder ekko av Kafka. En klubb som du ikke tør melde deg ut av, og som ikke gjør som du vil - men som insisterer på at de gjør deg godt. EØS-avtalen har etter hvert blitt Kafkas kinderegg. Tre underlige ting på én gang.

Knut Almestad er medansvarlig for at Norge har fulgt opp EØS-avtalen mer effektivt enn noen andre EU-land har fulgt opp de samme direktivene. Oppfølgingen har ført til at Norge i stor grad er styrt av direktiver som flertallet av politikerne på Stortinget måtte si ja til, i frykt for at landet ble straffet økonomisk. Men det er ikke så farlig. Vi vil det egentlig selv, mener Almestad.

Egentlig ville vi fjerne Ervervsloven - et lovverk som tok bort muligheten til å stoppe fiendtlige oppkjøp av bedrifter - omtrent samtidig som verftet Mjellem & Karlsen i Bergen ble kjøpt for å gjøres om til boliger av en spekulant i kortbukser. Alle ville dette - vi bare skjønte det ikke selv.

Egentlig ville vi implementere Gassmarkedsdirektivet, slik ESA sa, som fører til lavere gasspriser og et mulig inntektskutt for Norge på 10 mrd kroner i året. Helt greit. Vi bare skjønte det ikke selv.

Egentlig ville vi innføre et direktiv som åpnet for tilsetningsstoffer i barnemat som kan være skadelige for barns helse, på tross av tunge faglige råd om det motsatte. Vi bare skjønte ikke selv hvorfor lurt det var.

Egentlig ville vi endre loven som gjorde at en rekke viktige statlige infrastrukturelskaper (Statkraft, ENOVA, Statskog, SIVA m.fl) i framtida skal oppføre seg mer som aksjeselskap - med høyere lånerente og mulighet for å bli slått konkurs som de mest umiddelbare effektene.

Vi ville egentlig innføre en lov som ga patent på liv, og som i siste instans gir næringslivet rettigheter til å eie

surser EU har lite av. Vi stiller ikke med dårlige kort.

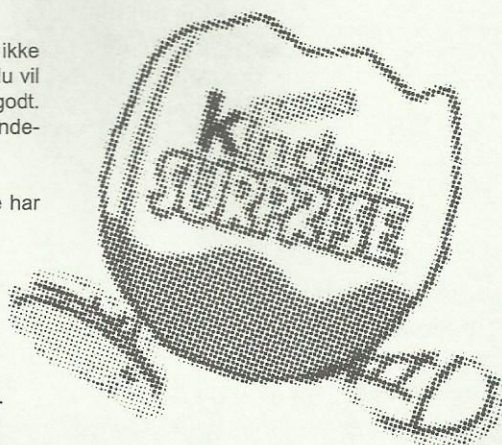
Situasjonen i dag kan uansett ikke bli mye verre. Vi betaler titalls milliarder for å få solgt olje og fisk som EU uansett ønsker. Som kvittering får vi et sett av regler og lover som ingen vil ha - og et sett av lange fingre som skrapes mot oljeplattformene og fiskebåtene.

EØS-avtalen er ja-partienes Kafka-grep. Dette er et grep som er med på å presse fram en ja-holdning i Norge, rett og slett fordi når det er slik som dette kan vi jo likegodt være medlem: Vi gir opp for situasjonen, det finnes ingen alternativer, vi kan ikke annet gjøre.

I mellomtiden står Almestad smilende i hvit snipp og deler ut Kafkas kinderegg i glanset papir. Spis! sier Almestad.

Egentlig vil du det selv.

Artikkelforfatteren er SV-medlem og nestleder for Stortingets Energi- og Miljøkomité.

bruken av genkoder. Vi vil egentlig bli kvitt differensiert arbeidsgiveravgift.

Vi bare skjønner ikke vårt eget beste.

Jeg mener vi har et valg. Jeg mener det er på tide å si nei til denne Kafka-situasjonen Norge befinner seg i. Det er på tide å melde seg ut av EØS, og bytte den ut med en frihandelsavtale.

Spørsmålet er selvfølgelig hva sjansen er for at Norge får en frihandelsavtale med EU, på linje med Sveits. En nøktern vurdering tilsier at EU som marked samlet sett er viktigere for Norge enn Norge er som marked for EU. På den andre siden blir gassen og oljen og fisken relativt sett mer og mer verd som importvare for EU ettersom energibruket i Europa øker og europeiske hav tømmes for fisk. Norge har mye av viktige res-

Abonner på

SOSIALISTISK
fremtid

135,- for fire nr. fritt tilsendt

Sosialistisk fremtid,
Boks 131, 5804 BERGEN
Tlf. 917 71 429

sosialistiskfremtid@bevegelsen.no

Bjørn Frang: Naturlov

Naturens lov er enkel,
vi fødes for å dø
som klaka liten kjøttmeis
jeg fant i kaldmjuk snø.
Når vårens vinder leikte
den glade, friske fugl,
men nordasno og kulde
er hard innunder jul.

Slik er de livets veier,
så mange faller fra,
som skapte lys i mørke
og lykkestunder ga.
Det er en naken fakta
at bortgang ligger bak,
den som ser sterk og frisk ut
kan ofte være svak.

Rudolf Nilsen: Jeg hadde tenkt -

Jeg hadde sett dig lenge, der du kom
for alltid vet jeg det, når du er nær —
og hadde tenkt å hilse lett og kaldt,
fordi jeg ennu har dig altfor kjær.
Slik vilde jeg forsvare mig med kulde
og også verge dig på samme vis,
så alle våre nye drømme skulde
som sene blomster visne inn i is.

Jeg hadde tenkt... Men da du stanset
med dette hemmelige gode blikk
og dette fjerne smil, jeg vet så meget om —
da skjønte jeg at planen ikke gikk.
Jeg tok din hånd og følte fra dens flate
et varsomt strøk, det lille kjærtegn, vi
bestandig brukte i en folksom gate
dengang da ennu intet var forbi.

Kristoffer Vindenes: Kjempen

Kjempen står der stolt og rak
han er ferdig med den lange ferden
så lager han et kjempebrak og kriger
mot halve verden
han kriger mot de fattige
han kriger mot de små
han har en politisk farge
den fargen er blå
så lager han et kjempebrak
det retter seg i mot Irak

Her treffer du oss

Bevegelsen for Sosialisme
Postboks 131
5804 BERGEN

kontakt@bevegelsen.no

www.bevegelsen.no

Finnmark
Anne Lindbach
Hovedsbakken 5
9900 Vadso

tlf. 78953902
e-post: alindba@c2i.net

Troms
Sofie Osland
Malmvn. 94
9022 Krokeldalen

tlf. 77676856
e-post: sofieo@sv.uit.no

Nordland
Jan Selmer Methi
Trollbjørnveien 5
8028 Bodo

tlf. 75 51 87 89
e-post: jsmethi@online.no

Knut Lindtner
Granliveien 6
8370 Leknes

tlf. 76 08 43 99
mob. 913 09 168
e-post: klindtne@online.no

Trøndelag
Anna Larsen Roe
Kong Øysteins vei 25B
7046 Trondheim

mob. 413 32 396
e-post: annabla2@hotmail.com

Møre og Romsdal
Katja Bratseth
Reipslagergata 9
6514 Kristiansund N.

Nancy Aalmo
Brattset Gard
6693 Mjosundet

tlf. 71 64 88 50
mob. 93 04 59 20
e-post: na-aalmo@frisurf.no

Sogn og Fjordane
Gunnar Sortland
Dalevegen 20
6900 Flora

tlf. 57 74 28 13
e-post: r-sor@online.no

Hordaland
Kari Knutsdatter Fosse
Zettitz Gate 12
5006 Bergen

tlf. 988 22 975
e-post: kari.kfosse@hotmail.com

Rogaland
Harald Syvertsen
Sandalssvingen 5
4022 Stavanger

mob. 51 55 19 05
e-post: harald.syvertsen@noref.no

Akershus
John Normann
Blakstad Hageby 31B
1392 Vettre

tlf. 66 79 49 25
e-post: johnnormann@yahoo.no

Oslo
Georg Ovesen
Odvar Solbergsvet 34
0970 Oslo

tlf. 22 21 33 15

Oppland
Gaute Roaldsøy og Ingrid Øverbo
Solli
2840 Reinsvoll

tlf. 61 12 88 15
mob. 91 86 85 24
e-post: gauleroa@start.no

ORGANISASJON

Hvem er vi?

Bevegelsen for Sosialisme er en ny organisasjon som ønsker å bidra til å sette behovet for et fundamentalt nytt samfunnsystem - sosialismen - på dagsorden.

Vi ønsker å skape et miljø på tvers av tradisjonelle skillelinjer - de være seg kulturelle, aldersmessige eller mellom kjønnene. Målet er å skape et aktivt og inkluderende miljø som kan favne bredere enn det som tradisjonelt har vist seg mulig. Det vi har felles er troen på en bedre verden - en sosialistisk verden.

Bevegelsen for Sosialisme står ikke i noe konkurranseforhold til eksisterende partipolitiske organisasjoner på venstresiden, men konsentrerer seg om politisk diskusjon og studiearbeid - og utadrettet informasjonsvirksomhet.

Kan dette være noe for deg? Ta kontakt, da!

KLASSEKAMPEN

Tidene skifter - tenk annerledes

Abonner på Klassekampen

www.klassekampen.no

bed piece
(eller bed peace?)

Bergen kunsthall
5. september - 5. oktober

NORDISK UTGAVE

LE MONDE diplomatique

Diplomatique er en radikal samfunnsengasjert månedssavis med internasjonalt fokus. Avisen leverer månedlig politisk analyse og internasjonal kulturkritikk.

Nordiske Diplomatique er en flerspråklig månedssavis som utgis i Norge, Sverige, Danmark og Finland. Avisens hovedspråk er norsk.

Avisen baserer seg hovedsakelig på skribenter som kan sitt fagfelt.

Således er avisen et nyttig supplement til den øvrige journalistiske presse.

Diplomatique utgis i dag i 23 land med totalopplag på 1.5 millioner, samt ytterligere 21 internettutgaver. Franske diplomatique trykkes månedlig i 350 000 eksemplarer.

Truls Lie er ansvarlig utgiver og redaktør.

Se www.diplomatique.net eller ring på 22 43 42 45.

Markens grøde

Sjølberg
Naturvennlig husbygging
Matauk

sjolberg@online.no

Africa News Update

få afrikanske nyheter
fra afrikanske kilder

www.afrika.no

Støtt vårt arbeid -

Kontonummer: 0539 15 07653

Returadresse:
Sosialistisk fremtid, boks 131, 5804 BERGEN

